

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ

KOMİSYONU KADINLARIN

İŞ VE AİLE YAŞAMLARININ

UYUMLAŞTIRILMASINDA KARŞILAŞILAN

SORUNLARIN TESPİTİ VE ÇÖZÜM

ÖNERİLERİNİN BELİRLENMESİ

ALT KOMİSYONU

TUTANAKLARI

26 Ekim 2022 Çarşamba

KONU

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Dairesi Başkanlığı Temsilcilerinin Sunumu
- Tarım ve Orman Bakanlığı Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığının Sunumu
- Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Temsilcilerinin Sunumu
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) Temsilcilerinin sunumu

26 Ekim 2022 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 13.41
BAŞKAN: Belgin UYGUR (Balıkesir)

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Sosyal güvenlik Bakanlığının, Tarım ve Orman Bakanlığının, AB Türkiye Delegasyonunun ve Anne Çocuk Eğitim Vakfının kıymetli temsilcileri, sayın basın mensupları; hepiniz hoş geldiniz, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 27’nci Yasama Dönemi’nin Altıncı Yasama Yılı’nın 2’nci Toplantısını açıyorum. Bu vesileyle, 26 Ekim kadınlarımızın muhtarlık seçimlerine katılma hakkını elde edişinin 89’uncu yıl dönümünü kutluyorum.

Değerli üyelerimiz, kıymetli katılımcılar; şimdi toplantı gündemine geçiyoruz. Kadınların iş ve aile yaşamlarının uyumlaştırılması alanında çalışmaları olan uzman kurumları dinlemeye devam ediyoruz. Bugünkü toplantımızda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının, Tarım ve Orman Bakanlığının, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonunun ve Anne Çocuk Eğitim Vakfının kıymetli temsilcilerini dinleyeceğiz. Davetimize icabet edip Komisyonumuza geldikleri için biz kendilerine Komisyonumuz adına teşekkürlerimizi iletiyoruz.

Dilerseniz Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının temsilcilerinin sunumuyla başlayalım.

Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Dairesi Başkanı Sayın Süreyya Erkan, Daire Başkanı Sayın Osman Murat Çetin, Daire Başkanı Sayın Muhammet Furkan Kahraman, Avrupa Birliği Uzmanı Sayın Yunus Melih Özdağ, Avrupa Birliği Uzmanı Sayın Selen Kabaca, Avrupa Birliği Uzmanı Sayın Esra Yaman; Komisyonumuza hoş geldiniz.

Buyurunuz lütfen.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE MALİ YARDIMLAR DAİRESİ BAŞKANI SÜREYYA ERKAN – Sayın Başkan, kıymetli Komisyon üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli temsilcileri, sivil toplum kuruluşlarımızın, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonunun değerli temsilcileri; hepinizi şahsım ve Bakanlığım adına saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, müsaadenizle kendimi çok kısa tanıtmak isterim. Ben Süreyya Erkan. Sayın Cumhurbaşkanımızın tensipleriyle Ağustos 2019 tarihinde atandığım Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Dairesi Başkanlığı görevini yürütüyorum. Bu görevim öncesinde yaklaşık üç yıl süreyle Kadının Statüsü Genel Müdür Yardımcılığı görevini ifa ettim. Bugün sizlere, bu değerli hazıruna kadın istihdamının desteklenmesine yönelik yürüttüğümüz ve yürütmekte olduğumuz projelere ilişkin bilgi vermek için huzurlarınızdayım ve kamuda bir kadın yönetici olarak burada bulunmaktan gurur duyduğumu da ifade ediyorum ve sizlere hassaten teşekkürlerimi sunuyorum Sayın Başkan, kıymetli Komisyon üyeleri.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Çok teşekkür ederiz. Biz de sizlere çok teşekkür ediyoruz tekrar.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE MALİ YARDIMLAR DAİRESİ BAŞKANI SÜREYYA ERKAN – Teşekkür ederim.

Değerli hazırun, Başkanlığımız 1989 yılında kurulmuştur ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ana hizmet birimlerinden bir tanesi olarak görev almaktadır. Müstakil Daire Başkanlığı olarak kurulmuş olan Başkanlığımız Avrupa Birliği ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının doğrudan sorumluluk alanına giren başlıklarda Avrupa Birliğiyle müzakere süreçlerinin yürütülmesi,

Avrupa Birliğine uyum kapsamında sağlanan mali desteklerin kullanımı ve bu doğrultuda yapılan uygulamaların yönetilmesi, izlenmesi ve denetlenmesi alanlarında faaliyet göstermektedir. Elbette Başkanlık olarak Avrupa Birliği süreçlerinde bir akreditasyon sürecimiz olmuştur. 2012 yılında Başkanlığımız “Program Otoritesi ve Sözleşme Makamı” olarak Komisyonca, Avrupa Komisyonunca akredite edilmiştir. Bu tarihten itibaren de “program otoritesi” sıfatıyla Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı yani kısaca “IPA” kapsamında istihdam, eğitim ve sosyal politika alanlarında uzman kadrolarımızla pek çok proje yürütmekteyiz.

Kısaca “IPA” olarak adlandırdığımız Avrupa Birliğinin aday ülkelere sağladığı Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı kapsamında istihdam, eğitim, hayat boyu öğrenme ve sosyal politika alanlarını kapsayan 2007-2013 dönemini -yani IPA I Dönemi- toplamda yarım milyar avroyla 936 projeyi yürüterek başarıyla tamamladık. Bu dönemde uygulamış olduğumuz projelerimizle gençlerin ve kadınların istihdamının desteklenmesine, kayıtlı istihdamın teşvikine, mesleki eğitimin kalitesinin geliştirilmesine, kız çocuklarının okullaşma ve okula devam oranlarının artırılmasına, hayat boyu öğrenme imkânlarının geliştirilmesine, dezavantajlı kişilerin iş gücü piyasasına katılımı ve toplumsal entegrasyonuna katkıda bulunulmuştur.

Hâlihazırda yürütmekte olduğumuz Sektörel Operasyonel Programı, İstihdam, Eğitim ve Sosyal Politikalar Sektörel Operasyonel Programı 2014-2020 yani yedi yıllık dönemler kapsamında planlanmakta. Burada ana başlıkları slaytta görüyoruz. Hâlihazırda yürüttüğümüz bu programda toplamda Başkanlığımıza, operasyonel programımıza 323 milyon avro tahsis edilmiştir. Bu dönemde de bir önceki dönemdeki benzer bir motivasyonla yine eğitim, istihdam ve sosyal politika alanlarında kurumlarımızın ihtiyaç ve beklentilerine uygun projeler desteklenmeye devam edilmektedir. Mevcut durumda 24 operasyonumuz, bu 24 operasyonun altında şu anda 163 projenin uygulanmasına devam edilmektedir. İhale ve hibe değerlendirme süreçleri tamamlandıktan sonra, inşallah, 2023 yılının ilk yarısında proje sayımız 250’ye ulaşacaktır.

Sayın Başkan, değerli hazırun; IPA II kapsamında doğrudan kadınlarımıza yönelik yürütmekte olduğumuz 4 operasyonumuz bulunmaktadır. Bunlar, Eğitimli Çocuk Bakıcılarının Teşviki Yoluyla Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu, Kurumsal Çocuk Bakım Hizmetleri Yoluyla Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu, Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu ve son olarak da Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi Operasyonu. Aslında kamuoyunda operasyonlarımızın bilinirliklerini artırmak amacıyla -ki daha da akılda kalıcı oluyor- “EDU-CARE” “WOMEN-UP” “INST-CARE” şeklinde kısaltmaları kullanıyoruz; tabii, bunlar İngilizce çevirilerden yola çıkarak yapmış olduğumuz kısaltmalar. Projelerimiz aslında kadınlarımızı doğrudan hedef grup olarak odak noktasına almış, teknik ve finansal desteklerle donatılarak onların istihdamını artırmak üzere dizayn edilmiştir.

İlk projemiz, kısaca “EDU-CARE” olarak bilinen projemiz, Sosyal Güvenlik Kurumumuzun operasyon faydalanıcısı olduğu, Eğitimli Çocuk Bakıcılarının Teşviki Yoluyla Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu. Kırk dört ay sürecek olan operasyon Mayıs 2019 tarihinde başlamış olup Aralık 2022’de sona erecektir. Operasyonumuzun toplam bütçesi yaklaşık 28 milyon avrodur. Operasyon, mali destek ve araştırma faaliyetleri olmak üzere 2 temel bileşenden oluşmaktadır. Mali destek kapsamında, çalışan anne desteği ile bakıcı eğitimi teşviki olmak üzere 2 farklı destek kategorisi yer almaktadır. Çalışan anne desteği altında eğitimli çocuk bakıcısı istihdam eden annelere aylık 325 avro yani bugünün kuruyla değerlendirecek olursak yaklaşık 6 bin TL ödeme yapılmaktadır. Eğer annenin çocuğu özel gereksinimli ise bu tutar aylık 375 avroya yükselmektedir. Bakıcı eğitim teşvikiyle 0-36 aylık çocuk bakımı alanında Millî Eğitim Bakanlığı onaylı sertifika ibraz eden eğitimli kadın bakıcılara tek seferlik 200 avroya kadar destek sağlanmıştır. Tabii, söz konusu mali desteklerle,

alışan annelerin istihdamda kalmalarını ve işe dönüşlerini sağlamak, eğitimli ocuk bakıcılığını ve bu alanda profesyonelleşmeyi desteklemek ve ocuk bakıcılarının sigortalı çalıştırmaları konusunda farkındalık oluşturmak projenin temel amaçlarındandır.

Geldiğimiz süreçte proje kapsamındaki gerçekleşmeleri zatıalilerinize arz etmek isterim. Biz, tabii, proje sözleşmesiyle bir hedef belirliyoruz ancak gururla söyleyebilirim ki bu projelerimizde hep bu hedeflerimizin üzerine çıktık. Örneğin “3.700 kadının sertifikalı ocuk bakıcısı olarak istihdam edilmesi” gibi bir hedefimiz varken şu anda mevcut durumda 6.920 kadın sertifikalı ocuk bakıcısı olarak istihdam edilmiş durumda. Yine “3.700 annenin istihdamda kalmaya devam etmesi” şeklinde bir hedefimiz varken bu sayının 5.114 kadın olduğunu söyleyebilirim ve yaklaşık 6 bin kadının Milli Eğitim Bakanlığı onaylı ocuk bakım sertifikasına sahip olması hedeflenirken bu rakamın da üzerine çıkılarak 7.518 kadınıma MEB onaylı ocuk bakım sertifikası verilmiştir bu kapsamda.

2019 yılında -biraz önce söylemiş olduğum tutarlar aslında projeye ilk başlarken daha düşük tutarlardı- 200 avroyla başlamıştık bu mali desteklere, 2020 yılında bunu 300 avroya, 2021 yılında da bu rakamı 325 avroya çıkarak projenin toplam bütçesini, mali destek kapsamındaki toplam bütçesini 24,2 avroya çıkardık ve toplamda 24,2 milyon avro, çalışan anne desteği ve bakıcı eğitim teşviki kapsamında doğrudan bireylere yapılan demeler için kullanılmıştır.

Tabii, biz sadece mali destek de vermiyoruz, bu kapsamda bazı araştırma bileşenimiz de var. Bu araştırma bileşeni kapsamında da baktığımız zaman, araştırma bileşeni altında etki analizi çalışmaları ve politika önerilerine ilişkin bir strateji belgesi hazırlanmıştır. Bu projelerde doğrudan kadınlara dokunuyoruz, bu ödenen tutarlar doğrudan kadınlara ödenen tutarlar. Tabii, bunların doğruluklarını biz Başkanlık olarak izlemekle ve denetlemekle yükümlüyüz. Aynı zamanda, biraz önce bahsetmiştim, bu projenin yürütücüsü Sosyal Güvenlik Kurumu. Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamında da bir izleme ekibi oluşturulmuş ve baktığımız zaman, bu izleme faaliyetleri kapsamında, bu harcamaların doğru yerlere ulaştığının izlenmesi bağlamında çocuğun bakıldığı adreslere örneklem yöntemiyle ocuk gelişimi uzmanları tarafından 6.746 ev ziyaretinde bulunulmuştur ve herhangi bir -tırnak içerisinde söylüyorum- usulsüz durumun tespiti hâlinde bu paraların iadesi talep edilmektedir.

Değerli hazırun, bir sonraki projemiz, yine operasyon faydalanıcısının Sosyal Güvenlik Kurumu olduğu, kırk iki ay süreli operasyonumuz olan kurumsal ocuk bakım hizmetleri yoluyla kayıtlı kadının desteklenmesi operasyonu. Burada, bir önceki projemizden farklı olarak aslında biraz daha çocuklarımızın kreş yani kurumsal ocuk bakım hizmetleri almasını hedefledik. Bu projemiz, aslında, Eylül 2022’de tamamlandı. Operasyonun toplam bütçesi yaklaşık 30 milyon avrodur. Operasyon, bir önceki projede olduğu gibi yine, mali destek ve akademik çalışma faaliyetleri olmak üzere 2 ana bileşenden oluşmaktadır.

Tabii, burada, biraz önceki projede -söylemeyi unuttum, çok özür dilerim- uygulama illerini de özellikle vurgulamak istiyorum. Biz, bu projeleri pilot olarak İştanbul, Ankara, İşmir, Antalya, Bursa, Elziğ ve Malatya’da uyguluyoruz. Bir nceki projemizde sadece 3 byşşehirimiz vardı, onu da belirtmekte fayda görüyorum; Ankara, İştanbul ve İşmir. Ki burada, aslında, nüfus yoğunluğu, çalışan kadın ve eğitimli bakıcı sayısının görece fazla olduğu iller tercih edilmişti.

Mali destek bileşenimiz kapsamında kadınların çalışma hayatına katılımlarının kreş ve kırtasiye desteğiyle artırılması ve kayıtlı istihdamlarının desteklenmesi, kadınların iş-yaşam dengesini kurmalarına destek olunması, kurumsal bakım hizmetleri yoluyla erken çocukluk eğitimine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Akademik bileşimiz kapsamında da aslında, sürdürülebilir ve ülkemize uygun bir ocuk bakım ve iş-yaşam dengesi modeli geliştirilmesi ve aynı zamanda, bununla birlikte, kadınların kayıtlı istihdamına ve ebeveynlerin iş-aile hayatları arasındaki dengeyi sağlamalarına katkı verilmesi hedeflenmiştir.

Projemiz kapsamındaki gerçekleştirmelere baktığımızda hedeflenen rakamların yine üzerine çıktığımızı görmekteyiz. Burada, 0-60 ay arası çocuğu olan 10.250 kadını kurumsal erken çocuk eğitimi ve bakım hizmetleri alabilmeleri için finansal olarak desteklemeyi hedeflemiştik. Bu rakam; proje sonu itibarıyla 17.959 kadına ulaşmışız. Evet, 17.959 kadına aylık 100 avro kreş desteği ve tek seferlik olmak üzere de kırtasiye desteği sağlanmışır. Tabii, burası çok önemli, her bir projemizde hibe desteğine yönelik başvurularımız e-devlet üzerinden alınmıştır.

Akademik bileşen altında ise iş-yaşam dengesi raporu, analık, babalık, ebeveyn izinleri raporu, etki analizi, projemizin etki analizi ve politika belgesi hazırlanmıştır. Bununla birlikte, izleme faaliyetlerimiz kapsamında, 29.725 kreş ziyareti planlamışız; bu rakam 36.273 kreş ziyareti olarak gerçekleşmiştir.

Bir diğer projemiz olan Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi -ki bu da kısaltmış adıyla "WOMEN-UP"- Projemiz; İstanbul, Ankara, Samsun, Aydın, Denizli, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa illerinde yürütölmektedir. Otuz iki ay sürecek olan bu operasyonun faydalanıcısı Sosyal Güvenlik Kurumudur. Mayıs 2021'de başlattık projeyi, eğer bir uzatma durumu söz konusu olmazsa Ocak 2024 yılında sona erecektir. Operasyonun yine toplam bütçesi 30 milyon avrodur. Bu projede -özellikle şunu belirtmek istiyorum- biz girişimci kadınlarımızı odak noktamıza aldık. Operasyonumuzun temel amaçlarına bakacak olursak girişimci kadınlarımızı haksız rekabete karşı korumayı ve ekonomik açıdan daha dayanıklı hâle getirmeyi ve kadın girişimcilere ait küçük ölçekli işletmelerde ve genç işletmelerde kadın istihdamını destekleyerek Türkiye'deki kayıtlı kadın istihdamını artırmayı hedefledik.

Bu projemizde hedef gruplarımıza bakacak olursak: Birinci hedef grubumuz kadın işletmeler, ikinci hedef grubumuzda da kadın işverenler mevcut. Kadın işletmelerde aslında temel olarak bakacağımız, uygunluk kriteri olarak bakacağımız şudur: 5/3/2012 tarihinden sonra kurulmuş ve kadın girişimcilere ait olan işletmeler ve bu işletmelerde yeni istihdam edilecek olan kadın çalışanlar bizim hedef grubumuzu oluşturmakta. Kadın işverenlere geldiğimizde de bunlar için esnaf ve ticaret odalarına kayıtları olan -malum Covid süreci, bu işletmelerdeki durumu biraz daha farklı bir noktaya getirmişti ama- en fazla 9 işçi çalıştıran, prim borcu brüt asgari ücreti geçmeyen ve ilave işçi olarak kadın sigortalı istihdam eden kadın işverenler bu projeden faydalanacaktır.

Operasyonun mali destek kısmında, 4 bin kadının 4 bin kadın işveren tarafından istihdam edilmesine destek verilmesi, kadın girişimcilere istihdam ettikleri her kadın için en fazla yirmi ay boyunca hibe desteği sağlanması hedeflenmiştir. 2022 yılı için ödeme miktarı 3.984 TL olup başvurular yine e-devlet üzerinden alınmaktadır. Projemizdeki akademik bileşen kapsamında... Elbette biz, Avrupa Birliği fonlarını bu kurumlarımıza veriyoruz ama burada temeldeki hedefimiz bunların, bu projelerimizin her birinin sonuçlarının ulusal politikalarımıza yansımaları sağlamak. Bunları aslında birer pilot uygulama olarak görüyoruz, akabinde bunu ulusal sistemimizin içerisine yerleştirmeye çalışıyoruz. Bu noktada da politika önerileri önem arz ediyor, malumlarınız, her alanda olduğu gibi. Dolayısıyla, burada akademik danışma kurulu oluşturarak bu alanda bir politika önerisi geliştirilmesi istenmekte, hedeflenmekte. Aynı zamanda, kadın işverenlerimizin, kadın çalışanlarımızın danışmanlık hizmetlerine çok ihtiyaç duyduğu hepimizin malumudur. Bu bağlamda da burada bu projeye bin kadın işverene danışmanlık hizmeti sunulması planlanmakta.

Projemiz 2021 yılında başladı. Şimdi, mevcut duruma baktığımızda, 2022 Ekim itibarıyla başvurulara geçmek istiyorum. Biz 4 bin kadını hedefledik -tabii, şu anda daha projemizin yaklaşık bir on beş ayı olduğunu düşünürsek- 3.939 kadın işverene ulaşmış durumdayız, 3.939 da kadın çalışana bu kapsamda ulaşmış durumdayız. Şu ana kadar da toplamda 2,7 milyon avroluk destek sağlanmış ve yirmi ay süreyle de bu desteklerin devam edeceğini belirtmek isterim. Tabii, uygunluk kriterleri -ki bunu bir önceki slaytta açıklamıştım- toplam prim borcunun brüt asgari ücretin altında olması, işçinin emekli olmaması ve 65 yaşının altında olması gibi kriterler aylık olarak da hem SGK tarafından hem de Başkanlığımız tarafından kontrol edilmektedir. Yine, izleme faaliyetleri kapsamında da hibe

almaya hak kazanan 3.939 kadın işletmesine şu ana kadar 1.623 izleme ziyareti gerçekleştirilmiştir ve bu proje süresince de tamamlanıncaya kadar bu izlemeler devam edecektir. İlk defa iş kurarak 4/B yani BAĞ-KUR kapsamında 18-29 yaş arasındaki genç girişimcilerin bir yıl boyunca primleri de projemiz kapsamında karşılanmaktadır.

Son operasyonumuz bir hizmet alımı. Bu zamana kadar anlattığım 3 proje doğrudan hibe olarak yürüttüğümüz projelerdi, burada bir hizmet alımı sözleşmesiyle karşı karşıyayız. Operasyon faydalanıcısı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Bu kapsamda, eş faydalanıcı bir kurumumuz da var burada -ki Tarım ve Orman Bakanlığı da bugün bizlerle beraber- Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı eş faydalanıcı olarak belirlenmiş durumda. Uygulama illerine baktığımız zaman 30 ili görüyoruz burada, 30 ilde birazdan anlatacağım bu çalışmaları gerçekleştirmeyi hedefledik projemizle. Proje, Eylül 2021’de başlamış olup Mart 2024’te sona erecektir. Projemizin temel amacına gelecek olursak; kadın kooperatiflerinin teşvik edilmesi ve desteklenmesi yoluyla kadınların güçlendirilmesi ve dolaylı olarak, sürdürülebilir sosyoekonomik kalkınmaya ve en nihayetinde kayıtlı kadın istihdamının artırılmasına katkı sağlamaktır.

Şimdiki slaytta proje kapsamındaki hedef grubumuza yönelik faaliyetleri anlatmaya çalışacağım sizlere. Burada, kooperatif ortağı olabilecek 3.500 kadına, kooperatif ortağı olan 1.500 kadına ve 3 bin kooperatif ortağı erkeğe eğitimlerin verilmesi; en az bin gerçek ve potansiyel kadın kooperatif ortağına danışmanlık hizmetinin sağlanması; 585 kişiye yönelik kurumsal kapasite geliştirme çalışmaları yürütülmesi; farkındalık artırma çalışmaları -ki bizim Avrupa Birliği projelerimizin temel faaliyetlerinden bir tanesidir- vasıtasıyla 1.200 kişiye ulaşılması; iş birliği ve koordinasyonu sağlamaya yönelik 5 farklı ulusal düzeyde etkinliğin düzenlenmesi planlanmakta. Yine, her bir projemizde olduğu gibi, politika önerileri geliştirilmesi bağlamında 5 bilimsel ve teknik çalışma raporu hazırlanması yönünde faaliyetlerimiz mevcut.

Kurumsal kapasiteyi geliştirme, bu projemizdeki en önemli başlıklardan bir tanesi. Bu noktada projenin eş faydalanıcısı olan Tarım ve Orman Bakanlığı il müdürlükleri başta olmak üzere, ticaret il müdürlüklerinin personelleri ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden oluşan toplamda 500’ün üzerindeki kişiye kooperatifçilik ve kadının güçlenmesi alanında eğitimler verilmesi planlandı. Tabii, tüm bu faaliyetlere ek olarak; uluslararası konferanslar, atölye çalışmalarını içinde barındıran farkındalık artırma etkinlikleri, kooperatif ekosisteminin analiz edilmesine yönelik bilimsel teknik çalışmalar ile kadın kooperatifleri arasındaki koordinasyonu güçlendirmek için iş birliği faaliyetleri de proje kapsamında yürütülecektir.

Genel olarak özetleyecek olursak; aslında IPA II dönemi için sağlanan fonların doğrudan yüzde 28’inin kadın istihdamının artırılmasına yönelik projelere tahsis edildiğini önemle belirtmek isterim. Bu, şu demek değil: Biraz önce, sunumun başında “24 operasyon yaklaşık 163 proje, bu programın sonunda bu proje sayımızın 250’ye ulaşmasını hedefliyoruz.” dedim. Biz, her bir projemizde kadınlara yönelik kota koyuyoruz ve kadın kotası daha yüksek, pozitif ayrımcılık yapıyoruz. Mesela İŞKUR’un NEET projesi, ne eğitimde ne istihdamda olan gençlere yönelik bir projemiz. İnşallah, 2023’ün ilk yarısında sözleşmesi imzalanacak. Bu projeyle örneğin daha fazla, yüzde 60 oranında kadına, genç kadınlarımıza ulaşmayı hedefliyoruz. Yani yüzde 28’lik dediğim hesaplama aslında doğrudan bire bir kadına verdiğimiz, ayırdığımız tutarı göstermekte.

Elbette, bizim IPA II döneminde yürüttüğümüz projelerin bir geçmişi vardı. Çok kısaca, müsaadeleriniz olursa bu IPA I döneminde de başarıyla yürüttüğümüz ve olumlu sonuç aldığımız operasyonlardan bahsetmek isterim. IPA I döneminde, belki de bu masa etrafında birçok kişi “NANNY” olarak duymuştur projeyi; Evde Çocuk Bakım Hizmetleri Yoluyla Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu. Bu, şu anda hâlihazırda yürüttüğümüz projeyle karıştırılmaması gereken bir proje aslında. Yani IPA I döneminde biz sadece “kayıtlı kadın” demistik ama bunu IPA II

döneminde buna biraz daha üst perdeden bakarak “kayıtlı, eğitimli bakıcı”ya çıkarttık. Dolayısıyla, her bir projemizin aslında sonuçlarından bir sonraki projede iyileştirmelere ve bunların sürdürülebilir olmasına önem gösterdiğimizi de bu vesileyle belirtmek isterim.

Burada, 0-24 ay arası çocuğu olan ve ilk kez işe başlayacak ya da işine geri dönecek annelere kayıtlı çocuk bakıcısı çalıştırmaları hâlinde aylık 300 avro gibi mali destek sağlanmıştı. 11.360 annenin, 15.232 çocuk bakıcısının projeden faydalandığını söylemek isterim ve bu mali destekler sayesinde kayıt dışı çalışan çocuk bakıcılarının kayıtlı istihdamının artırılmasına ve çalışan annelerin doğum sonrasında da işe geri dönme süreçlerinin kolaylaştırılmasına destek sağlanmıştır.

Bir diğer proje; 9.557 kadının mesleki sertifika aldığı, 1.134 kadının istihdama katıldığı, 118 kadının kendi işini kurduğu, 112’sinin ev ve bahçe eksensli üretime başladığı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu. Buna da 26,8 milyon avro gibi bir rakam ayrılmıştı. Burada yürütülen 36 ayrı hibe projesiyle; kooperatif, dernek, üretim merkezi ve atölye gibi kurumsal yapılar oluşturulmuş ve aynı zamanda, işsizliğin düzenlenmesini hedefleyen aktif iş gücü piyasası politikaları geliştirilmiştir.

Tabii, şimdi, bizim operasyon faydalanıcılarımız genel itibarıyla SGK oldu, bu sunumda da SGK’den çok bahsettik ama bizim diğer bir önemli paydaşımız elbette İŞKUR. IPA I döneminde İŞKUR’la doğrudan hibe kapsamında İş Hayatında Kadın Programını “-Woman in Business”- yürüttük. Burada, bu projeyi Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasıyla yürütmüştük ve bu proje sayesinde 300 milyon avroluk bir kredi havuzu, katılımcı bankalar ve finansal kuruluşlar aracılığıyla KOBİ’lere avantajlı ve uygun şartlı krediler sağlandı ve 17.571 adet kredi kullanımı gerçekleşti. 657 kadın girişimcilik eğitimi aldı ve kadınların sahip olduğu ya da kadınlar tarafından yönetilen yaklaşık 400 işletme, yerel ve uluslararası danışmanlık, koçluk ve “mentoring” hizmetlerinden faydalandı.

Önümüzdeki hafta, 2 Kasım tarihinde İstanbul’da EBRD tarafından bir program düzenlenecek, biz de donör kuruluş olarak bir teşekkür plaketi alacağız çünkü bu proje ülkemiz açısından çok çok önemli bir projeydi; bunu da bu vesileyle arz etmek isterim.

Son olarak, IPA I döneminde yürüttüğümüz, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı’nın operasyon faydalanıcısı olduğu “Hazır Giyim Sektöründe Kadın Girişimciliğinin Artırılması” başlıklı projeye de hazır giyim imalatı ve tasarım için kurulan eğitim merkezlerinde yürütülen eğitimlerden yaklaşık 300 kadının faydalandığını, 406 kadının girişimcilik konusunda, 391 kadının temel bilgisayar eğitimi konusunda ve 397 kadının da rehberlik ve danışmanlık alanlarında hizmet aldığını belirtmek isterim. Kadın Girişimciliği Raporu da bu projemiz kapsamında hazırlanmıştır.

Bugün sizlere bahsetmiş olduğum projeler için her iki dönemde toplamda 200 milyon avronun üzerinde bir bütçeyle, biz Başkanlık olarak ülkemizde kadın istihdamının her alanda artırılması için -çok paydaşlı bir yapı bu ama- tüm taraflarla iş birliğiyle, özveriyle çalışmaktayız.

Sunumuma burada son verirken değerli vaktinizi ayırıp beni dinlediğiniz için çok teşekkürlerimi sunuyorum.

Arz ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Evet, biz de çok teşekkür ediyoruz.

Kadın istihdamının her iki yönüyle de artırılması, kadının sosyal hayatta, ekonomik hayatta güçlendirilmesi anlamında önemli ve güzel çalışmaları dinledik, teşekkür ediyoruz.

Soruları dilerseniz en sonunda toparlayalım, hem vakti daha doğru kullanmış oluruz.

Şimdi, dilerseniz Tarım ve Orman Bakanlığının çok değerli temsilcilerinin sunumuyla devam edelim.

Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanı Sayın Sürur Kır, Eğitim ve Yayın Dairesi Koordinatörü Sayın Nimet Kaleli, Eğitim ve Yayın Dairesi Teknikeri Sayın Serap Doğan; Komisyonuza hoş geldiniz.

Buyurunuz lütfen.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI EĞİTİM VE YAYIN DAİRESİ BAŞKANI SÜRUR KIR – Değerli Komisyon Başkanımız, değerli Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; Tarım ve Orman Bakanlığı adına hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

İsmim Sürur Kır, Tarım ve Orman Bakanlığı Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı görevini yürütüyorum. Ekip arkadaşlarımızla beraber buradayız. Başkanlığımız, adından da anlaşılacağı üzere, daha çok kadınlarımıza eğitim ve yayın faaliyetleriyle temas etmeye çalışıyor ve onlara bu şekilde destek olmaya çalışıyor. Başkanlığımızın tabii ki bir önceki aşamasında, Bakanlığımızın eski yapısında bulunan Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğümüz bünyesinde kırsalda kadın hizmetleri bu şekilde yürütülüyordu ve bağımsız olarak bir başkanlık kurulduktan sonra Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı bünyesinde “Kırsalda Kadın ve Aile Hizmetleri” adı altında bir çalışma grubu kurduk. Başkanlığımız altta 3 kırılımla yönetiliyor, 3 alt daire başkanlığı var. Bunlardan bir tanesi daha çok yayıncılıkla ilgilenen bir daire başkanlığı. Bakanlığın aynı zamanda yayın faaliyetlerine dönük yayın içeriklerini üretmekle görevli ama kadına asıl hizmet ettiğimiz, kadınlarımıza, çocuklarımıza ve bu konuda dezavantajlı gruplara da hizmet ettiğimiz başkanlığımız Eğitim ve Yayın Daire Başkanlığı olarak bulunuyor.

Bizim tabii ki yapmış olduğumuz faaliyetler -tabii, daha çok hani hibe programları çerçevesinde değil ama- daha çok eğitim ve yayın, biraz önce de vurguladığım gibi, programları çerçevesinde çalışmalarımız ve nihai olarak da buradaki hedefimiz, tabii ki kırsalda kadınlarımızla birlikte refahı yükseltmek ve aile içerisinde kadının rolünün daha da güçlü hâle gelerek içinde bulunmuş olduğu o ifadeyle yani o iş gücü, gizli iş gücü fonksiyonundan biraz daha aktif iş gücü ve karar mekanizmasında rol alan kimliğini -ki aslında olan kimliğini- ortaya çıkarmak için doğrusu. Bu çerçevede, 81 il müdürlüğümüz aracılığıyla, sahada bulunan teşkilatlarımız aracılığıyla âdeta kırsalda kadınlarımızı çevrelemeye çalışıyoruz. Bu çerçevede de tabii, bizleri destekleyen, bu konuda bizleri en azından motive eden ve yaslandığımız, dayandığımız çeşitli uluslararası kaynaklar ve yurt içindeki dayanaklar, kararlar, komisyon kararlarını da yine ekrana yansıttık. Bunlar, bizi tabii ki hem uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparken hem de yerelde arkadaşlarımızla bu konunun ciddiyetini anlatırken bizi de sınırlayan ve şekillendiren hem de motive eden başlıklar değerli hazırun. Burada biz ilerlerken kendi içimizde yaptığımız başlıkları kabaca sınırlandırarak ve aktaracak olursak; bu konularda eğitim ve yayın hizmetlerini, biraz önce vurguladığım gibi, vermekteyiz. Özellikle örgütlenmeye ve örgütlenmenin teşvikine ayrıca önem vermekteyiz çünkü örgütlü yapılarda her zaman için başarıyı elde ettiğimizi gördük. Bu konuda biraz önce Sayın Başkanımızın da vurguladığı gibi, uluslararası projelerden de eş faydalanıcı olarak bizler de sahada “Kadınlarımıza Eğitim” başlığıyla ulaşmaya, görev yapmaya çalışıyoruz.

Yine, burada kadın girişimciliğini özendiren özel sektörle iş birliği projelerimiz var, yapıyoruz; birazdan zikredeceğim. Yine, bu ve buna benzer işte stratejik plan ve çalışmalara kırsalda kadın konusunda da destek vermeye çalışıyoruz. Bu sosyoekonomik yönden güçlendirici projeleri de yine Başkanlığımızca elimizden geldiği kadar yürütmeye çalışıyoruz. Biraz önce vurguladığım gibi, özel sektör ve yabancı kuruluşlarla da hangi özel sektör bu konuda hizmet etmeye çalışıyorsa ortak paydada buluşmaya elimizden geldiği kadar özen gösteriyoruz.

Yine, kırsalda eğitilmiş, fikirlerini hayata geçiren örgütlü kadın ve genç nüfusu da yerinde istihdam etme -ki bu yerinde istihdam etme konusu da hani ayrıca konsantre olduğumuz konulardan bir tanesi- ki Bakanlık geçmişinde özellikle bünyemizde kurulan el sanatları eğitim merkezi gibi yapıların da nihai hedefi kadınlarımızı bir şekilde gelir getirici faaliyetle yerinde istihdam etmeye dönük yaklaşımlar sergiledi. Aynı zamanda, tabii ki sadece kadınlarımıza dönük değil, biraz önce vurguladığım gibi, yine Kırsalda Kadın ve Aile Hizmetleri şubemizle, birimimizle tarımda yer alan çocuklara da bir şekilde

dokunmak, onlara da bu konuda farkındalık oluşturmak, bakış açılarını geliştirmek hem sektörde bulunanlara hem de sektöre bir şekilde bakış açısı geliştirmek üzere faaliyetler de yürütüyoruz. Yine, bu faaliyetler de “Lider Çocuk Tarım Kampı” gibi yaklaşımlarla yer alıyor ama -tekrar tekrar vurguluyorum belki ama- daha çok eğitim ve yayın faaliyetleri çerçevesinde bizim başlıklarımız yani Başkanlık olarak bazı projeler üzerinde tabii ki gidiyoruz ama bu projelere giderken daha çok hibe programları değil ama sahadaki arkadaşlarımızla beraber hanımlarımızın yanında olmaya çalışıyoruz.

Yine, On Birinci Kalkınma Planı’nda yer alan başlıkları da buradaki vurgulanan başlıkları da felsefe olarak da ele alıyoruz. Sertifika programları ve özel sektörün içinde bulunduğu yapılarla gereken hukuki düzenlemeler konusunda da Bakanlığımızın faaliyet alanına giren tarımsal faaliyetlerde bileşenler de entegre yapılar da artık yavaş yavaş bu işin içerisine girdi. Sadece sahada çiftçi bazlı değil ama onunla beraber fabrikasyon süreçlerde de görev alan ve hatta dezavantajlı gruplarda gerek engelli hanımlarımız konusunda ve gerekse diğer konularda kooperatif yapılarıyla bütünsel projeleri de yine sunmaya çalışıyoruz.

Hızlıca, kadın çiftçilerle yürüttüğümüz proje başlıklarını sizlerle paylaşmak istiyorum. Kadın çiftçiler eğitim ve yayın çalışmaları, genel anlamda zaten sahada personellerimiz aracılığıyla, uzmanlarımız aracılığıyla ve iş birlikleriyle yürüttüğümüz faaliyetler. Son pandemi döneminde tabii ki uzaktan eğitim konusunda da yine akademi platformu oluşturduk. Bu platform üzerinden de yine kadınlarımıza özel sektörle ortaya koyduğumuz başlıkları da... Bugüne kadar yapmadık ama önümüzdeki günlerde bunları da hayata geçireceğiz. Bu konuda gerek Migros gerek Coca-Cola gibi yapılar kadınlara dönük akademi platformları oluşturuyorlar. Bizimle bütünsel, özellikle girişimcilik, sosyal medya, finansal yönetim, kooperatiflerde markalaşma konularındaki eğitimleri de yine akademi platformumuza aktarmaya çalışacağız önümüzdeki günlerde.

Kooperatif çalışmaları... Bizim, tabii ki kurucusu kadın ve ortaklarının çoğu kadınlardan oluşan 47 ilde toplam 140 tarımsal kalkınma kooperatifimiz bulunmakta. Bu kooperatiflerimizin ayakta kalması, üretime katkı sunması ve aynı zamanda market raflarına girecek katma değeri yüksek ürünler oluşturması da yine kooperatif çalışmalarının devam eden ve devam etmesini arzu ettiğimiz yapılarının desteklendiğini, yine eğitim çalışmalarıyla desteklendiğini “kooperatif çalışmaları” çatısı altında tekrar vurguladım efendim, vurgulamak istiyorum.

Bizlerin, tabii ki hibe vererek -yani büyük bütçeli projelerimiz olmuyor ama- yayın maksatlı, özellikle il müdürlüklerimiz aracılığıyla, hani o kooperatiflerin, oradaki yapıların yapmak istediği faaliyetlerin bir nevi lokomotif olmak, katalizörü olmak amacıyla düşük bütçelerle desteklediğimiz projelerimiz oluyor. Bunu da “il özel projeler” adı altında yapıyoruz. Burada, yine, en son, örneğin Mardin Dargeçit’te, aslına bakarsanız, bizim toplamda kooperatife verdiğimiz 55-60 bin liralık bir destek ama bu bir lokomotif oldu, orada bir farkındalık oluşturdu. Mardin Belediyesiyle beraber yaklaşık 2 milyonluk bir desteğe dönüştü. Kovanlar alındı, arıcılık malzemeleri alındı ve eğitimlerle birlikte bizim bu oluşturmuş olduğumuz farkındalık süreci çok daha farklı, çok daha güçlü bir hâle büründü bu projelerle.

Kadın Çiftçiler Tarımsal Yeniliklerle Buluşuyor programı da yine bizim araştırma enstitülerimiz tarafından oluşturuldu; gerek projeler gerekse onların hayatına dokunacak kooperatiflerin faaliyet alanıyla bütünsel çalışmaları da yine bu çerçevede değerlendiriyoruz, bu başlık altında değerlendiriyoruz. Zaten yayın metodolojilerinin temel fonksiyonu da yeniliklerin bir şekilde yaygınlaştırılması. Bu çerçevede, kadınlarımızın kırsaldaki rolünün farkındayız, bu farkındalıkla hareket ediyoruz. Bununla ilgili -sunumlarda yok ama- sadece bir örnek paylaşmak istiyorum: Biz Başkanlık olarak Türkiye genelinde tarım fuarlarını da organize ediyoruz yani tarım fuarlarının da özellikle bizim Bakanlığımızla bütünsel yapıları bizim tarafımızdan organize ediyor. Tabii ki tarım fuarlarında genel hâkim, egemen cinsiyet erkek; fuarların erkek egemen bir ziyaretçi kitlesi var. Fuar şirketleriyle defaaten yaptığımız

toplantılarda kadın ziyaretçilerimizin de fuarda bulunması konusunda bir fikir birliğine vardığımızda, özellikle sonrasında yapmış olduğumuz sohbetlerde ve konuşmalarda kadınların hane içerisindeki karar almadaki rolünden kaynaklı, özellikle firmaların ve fuar şirketlerinin de inanılmaz bir memnuniyet duyduklarını ifade ettiklerini söylediler. Yani bu çerçevede, hem yeniliklerimizi kadınlarımıza bu şekilde projelerle, programlarla hem de bizzat sahada bu yenilik sunan mekanizmalarla yurt içi ve yurt dışı ziyaretlerle de elimizden geldiği kadar koordine etmeye çalışıyoruz.

Tarımda Kadın Girişimciliğinin Güçlendirilmesi Programı yine, hani benzer başlıkları kendi içinde barındıran çalışmalarımız. Bu konuda da 2019 yılıyla bu programı tamamladık, Girişimci Kadın Çiftçiler Ödül Töreni'yle de taçlandırdık. Defaaten özel sektörle bir araya geliyoruz. Sizlere birazdan birkaç özel sektör örneği vereceğim ama bunlar devam ettiği için... Örneğin “Üreten Kadın Büyüyen Anadolu” bir projemiz, Şekerbankla yaptığımız bir proje. Yine bu tarz girişimcilik projelerini özel sektörün finans kabiliyetini de kullanarak hem kamu hem özel sektör iş birliğiyle hem takibini hem de desteklenmesini sağlamaya çalışıyoruz Başkanlık olarak.

Burada, işte bu da özel sektörle yaptığımız projelerden bir tanesi: ABC deterjanları, kadınlarımıza kooperatif yoluyla özellikle tıbbi ve aromatik bitkiler üzerinden dokunmak istedi ve 2019 yılında Ordu'da Yerli Yerinde Taflan Projesi, 2020 yılında Bursa'da Yerli Yerinde Ekinezya Projesi, 2021'de aynısefa bitkisi, 2022'de de şu anda devam eden Kars'ta kantaron bitkisi üzerinden kadınlarımızın ihtiyacı olan fiziki yapılara kadar -destekleyebildiği oranda- ABC deterjanları bir şekilde bu işin içerisinde yer alıyor, bizlerle koordineli ve denetimli bir şekilde yer alıyor. Buradaki yansımalar da özellikle bölgedeki yansımaları kadınlarımızın hem özgüvenleri hem de ortaya koyduğu ürünlerle ilintili, satış ve pazarlama noktasında da ABC deterjanları destek vermeye, özellikle kendi ürünlerinde bu üretilen ürünlere de yer vermeye çalışıyor. Bunu da yine kadınlarımıza bir döngü olarak yansıtmaya çalışıyor. Farklı örneklerini de geçmiş dönemlerde gördük.

Kız Kardeşim Projesi tabii ki Coca-Cola Company'nin yapmış olduğu bir proje. Bu, Ticaret Bakanlığıyla farklı alanlarda, bizim alanımızda da daha çok tarımsal kooperatifler üzerinde yoğunlaştığımız bir proje. Yine, içinde eğitim başlıklarını barındıran, hanımlarımızın, kadınlarımızın sahada kooperatifçilik faaliyeti yaparken yaşamış olduğu gerek markalaşma gerek hijyen gerekse ürünlerinin sosyal medya üzerinden ve benzeri platformlardan pazarlanmasıyla alakalı biraz daha nitelikli, biraz daha farklı başlıklarda bire bir eğitimler veriliyor. Farkındalık programları, ünlü yüzlerin kadınlarımızla buluşması, ilham kaynağı olması noktasında ve onlarla ticari anlamda buluşturabilme noktasında bir proje Kız Kardeşim Projesi.

Migros'la da imzaladığımız bir protokol var. Sanırım, burada yer vermedik ama Migros'la imzaladığımız protokolde de mentorluk hizmeti noktasında kadınlarımızla buluşmaya çalışıyoruz yani market raflarına girmesi konusunda eksik kalınan noktalarda özel sektörün bu deneyimini de kadınlarımızla buluşturuyoruz ancak burada mentor yaklaşımı var yani o mağazanın, o özel sektörün bölge müdürü kadınlarımızın, kooperatiflerimizin bir mentoru oluyor ve hanımlarımız burada bir problem yaşadığında ya da detaylı bir bilgiye ulaşmak istediğinde bu mentorlarımız aracılığıyla onların yönlendirilmesini sağlamaya çalışıyoruz ve bu süreçleri de takip ederek market raflarına girmesi konusunda bir çaba sarf etmeye çalışıyoruz eğitim ve yayın başlıklarıyla.

Kimseyi Geride Bırakma, yine bizim burada, Türkiye ve Orta Asya'da kırsaldaki kadınların güçlendirilmesi ve sürece katılımı yoluyla ekonomik kalkınmaya yönelik fırsatların değerlendirilmesi projesi. Burada biz işi biraz farklılaştırıyoruz. Birkaç ülkeye bu tecrübenin transferi aslında, Türkiye'nin edinmiş olduğu tecrübenin transferi ve beraberinde de Türkiye'de ilk defa denemeye çalışacağımız kadın girişim birimleri. Yani bizim şu anda pilot illerimiz olan Burdur, Kahramanmaraş ve Ordu'da denemeyi planladığımız ve bu konuda uluslararası projenin de gücünü kullanarak hem buradaki

kadınlarımızın yurt dışına giderek kendi tecrübelerini aktarması hem de oradaki hanımlarımızın Türkiye'ye gelerek karşılıklı iş birliğinin ve destek sürecinin de koordine edilmesiyle alakalı bir proje. Bu projemiz de hâlen devam etmekte.

Biraz önce Sayın Başkanımız detaylarıyla arz etti. Biz eş faydalanıcı olarak bu projede yer alıyoruz. Kadınların Kooperatif Yoluyla Güçlendirilmesi Projesi; yine bu projenin de diğer projelerin de birbiriyle kesişmemesi zaten mümkün değil illaki bir yerlerde... Bu kesişmeyi de yine Başkanlığımız koordinasyonunda “Daha iyisi için nasıl yapabiliriz?” noktasında saha operasyonlarını da yürütmeye çalışıyor ve takip etmeye çalışıyoruz. Yine, kadınların kooperatif yoluyla güçlendirilmesinde eş faydalanıcı olarak Başkanlığımız bulunuyor.

Yine, biraz önce bahsetmiş olduğum projelerden bir tanesi de İl Özel Projeler Programı şeklinde. Yine, aynı şekilde, hanımlarımız, kadınlarımız bizim il müdürlüklerimiz, ilçe müdürlüklerimiz aracılığıyla, oradaki kooperatifler, oradaki yapılar aracılığıyla il özel projelerle çok cüzi bütçelerle -yüksek rakamlar çok fazla yok- yani belki bir broşür basımı, belki bir yayın faaliyetini yürütmesi, belki bir geziyi içinde barındıran, 20 bin, 30 bin, belki 40 bin liralık böyle bütçelerle kadınlarımıza farkındalık oluşturmak için yayım projelerini de bu anlamda destekliyor ve takibini yapıyoruz. Burada da yine mümkün olan başlıklarda ve projelerde son kullanımda, son yerde özel sektörle bir araya gelmesi gerekiyorsa ya da herhangi bir yapıyla bir araya gelmesi gerekiyorsa o bir araya gelmeyi de koordine ediyoruz ki aynı zamanda bunun bir şekilde duyurulmasını da sağlamaya çalışıyoruz. Burada özel projelerden örnekler var: Kadın Emek Verdi Meyveler Çürümedi Projesi, Engelli Kadınların Tarıma Kazandırılması Projesi Kayseri’de yürüttüğümüz proje, Küçük Menderes havzasında Üreten Kadınlarla Dokunan İpekler, En Doğalıdan Elma Sirkesi Projesi, Gül Bahçesinde Yeşeren Umutlar Projesi, Moringanın Kadın Çiftçilerle Türkiye Tarımına Kazandırılması Projesi, Hakkâri havzasında Organik Tarımın Kadın Çiftçiler ve Aileleriyle Geliştirilmesi Projesi gibi başlıklar. Mesela, bir diğer proje de ilginç, 2017 yılında yaptığımız Kıralsalda Kadın Seyisler Yetiştiriyor Projesi yine il özel projeler kapsamında yaptığımız projeler. Bu ve buna benzer projelerde öne çıkmış, hikâyesi olan kadınlarımızla da farkındalık oluşturulması amacıyla gerek özel sektör iş birliğiyle gerek Bakanlığımız imkânlarıyla bir şekilde organizasyonlar yapmaya çalışıyoruz. En son, 18 Ekim tarihinde “Toprağa İz Bırakan Kadınlar” etkinliğiyle de bu kadınlarımızın başarı hikâyelerini Sayın Cumhurbaşkanımızın eşleri Hanımefendi’nin davetiyle ve ev sahipliğinde -kendisi katılamadı ama- Beyefendi’nin katılımıyla organizasyonu gerçekleştirdik. Değerli Komisyon üyelerimize de arz ettiğimiz, Toprağa İz Bırakan Kadınlar kitapçığında da yer alan 81 ilden hikâyeler, tamamen özü ilham teşkil etmeleri ve örnek olmaları anlamında bu tarz faaliyetleri de yaptığımız etkinliklerimiz oluyor. Bu yansımalar da diğer kadınlarımıza ilham oluyor ve onların da talebiyle yeni projeleri, yeni başlıkları da şekillendirmeye çalışıyoruz.

Benim hızlıca arz edeceklerim bu kadar.

Teşekkür ederim beni dinlediğiniz için.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR - Çok teşekkür ediyoruz.

Çok önemli ve toplumda farklılık yaratacak, ses getirecek güzel projeler.

Ben sunumlarınızdan dolayı tekrar çok teşekkür ediyorum.

Şimdi Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonunun temsilcilerine söz vermek istiyorum.

Koordinator İpek Seda Bakır, Program Yöneticisi Sayın Mehmet Caner Demir; Komisyonumuza tekrar hoş geldiniz.

Buyurunuz.

AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU PROGRAM YÖNETİCİSİ MEHMET CANER DEMİR - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, sayın üyeler; öncelikle bizleri buraya davet ettiğiniz ve dinleme nezaketinde bulunduğunuz için kurumum Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu adına çok teşekkür ederiz.

Ben İpek Hanım'la birlikte sunumumuza başlamadan önce kurumumuz hakkında çok kısa bilgi vermek istiyorum çünkü çok karıştırılabilir. Biz Avrupa Birliğinin Türkiye'deki diplomatik temsilciliği olan Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonunda çalışıyoruz yani merkezi Brüksel'de bulunan Avrupa Birliği kurumlarının Türkiye'deki diplomatik temsilciliğiyiz. Başımızda bir büyükelçi var, toplam 180 çalışanımız var. Avrupa Birliğinin, Avrupa Birliği sınırları dışındaki en büyük ofisindeyiz Ankara'da, bu da Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkilerin çok yönlülüğünü, yoğunluğunu belki yansıtan bir durum. 65 kadar diplomat çalışanımız var, 115 kadar da yerli yani çoğu Türk vatandaşı çalışanımız var, ben ve İpek Hanım bu kategorideyiz.

Tabii, özellikle, 1999 yılında Türkiye'nin Avrupa Birliği adaylık süreci netleştikten sonra bir büyüme sürecine girdi kurumumuz ve tarımdan sağlığa, ulaştırmadan çevreye, istihdama, eğitime kadar birçok alanda Türkiye'de kamu kurumlarıyla, sivil toplumla diyalog içinde çalışıyoruz; Avrupa Birliği adaylık sürecini, üyelik sürecini kolaylaştırmaya çalışıyoruz ve biraz önce saygıdeğer kurumlarımızın temsilcilerinin bahsettiği projeler gibi birçok mali iş birliği programının da Türkiye'de uygulanmasını kolaylaştırıyoruz.

Bize gelen davette kadınların iş ve aile yaşamlarının uyumlaştırılması konusunda bir sunum yapmamız rica edilmişti, bizler de bunun için on dakikalık bir sunum hazırladık, çok da vaktinizi almak istemeyiz ancak sorularınız varsa memnuniyetle tüm vaktimiz sizin bundan sonra.

Öncelikle, tabii, bizim yaptığımız çalışmalar Avrupa Birliğinin toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesine uyumlu olmak durumunda ya da buna aykırı olmamak durumunda. Dolayısıyla öncelikle size bu çerçeveden kısaca bahsetmek istiyoruz.

Bu amaçla Sayın İpek Seda Bakır'a sözü vermek istiyorum.

İpek Hanım, buyurun.

AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU MALİ İŞ BİRLİĞİ DAİRESİ KOORDİNATÖRÜ İPEK SEDA BAKIR - Çok teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın katılımcılar; ben Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonunda Mali İşbirliği Dairesinde koordinatör olarak görev yapmaktayım, aynı zamanda Delegasyonumuzun 14 çalışanından oluşan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubunun da başkanlığını yürütmekteyim.

Ben size kısaca Avrupa Birliğinin Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı ve bunun Türkiye'deki uygulanış şekli hakkında bilgi vermek istiyorum. 2009 yılında Lizbon Antlaşması'nın devreye girmesiyle toplumsal cinsiyet eşitliği Avrupa Birliğinin çok önemli bir değeri olarak kabul edildi ve bunun da Avrupa Birliğinin politikalarına ve programlarına yansıtılabilmesi için beşer yıllık eylem planları düzenlendi 2010 yılından itibaren. Şu anda bu eylem planlarının 3'üncüsü devrededir 2021-2025 yıllarını kapsayan. Bu eylem planının ana amacı, 2025 yılına gelindiğinde bütün Avrupa Birliği ve Avrupa Birliği'ne üye devletlerin, 27 üye devletin dış eylemlerinin yani finanse ettikleri, mali olarak destekledikleri dış programlarının yüzde 85'inin toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının ve kız çocuklarının güçlendirilmesini ana hedef olarak almalarıdır. "Bu yüzdeyi nasıl hesaplayacaklar?" diye soracak olursanız; Uluslararası Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütünün işaretleri var, bunlar kullanılmakta.

Bu içinde bulunduğumuz 3'üncü eylem planını diğer eylem planlarından ayıran en önemli özelliği "stratejik vizyon" dediğimiz bir özelliği. Nasıl ki aynı elbise her bedene uymazsa bu çatı eylem planının da her ülkede eşit olarak uygulanamayacağından yola çıkarak eylem planının uygulandığı ülkelere özgü kendi planlarının oluşturulması öngörülmüştür. Bunun için de uygulanacağı her ülkede geniş kapsamlı bir durum değerlendirilmesi ve yine ülkenin özelliklerine uygun olarak önceliklerin tespit edilmesi öngörülmüştür. Bu amaçla, biz Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu olarak 2021 yılında bir istişare süreci geçirdik. Ulusal kuruluşlar, Avrupa Birliğinin üye devletlerinin buradaki temsilcilikleri, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum örgütleri gibi alandaki kuruluşlarla bir görüş alışverişinde bulunarak Türkiye için öngörülen öncelik konularını tespit etmek amacıyla bu çalışmayı yürüttük. Bunun sonucunda Türkiye için 5 tane öncelik konusu tespit ettik, bunlardan size kısaca bahsetmek istiyorum. En başta, toplumsal cinsiyete dayalı her türlü şiddetten uzak olabilmenin sağlanması; ikinci olarak, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve haklarının desteklenmesi; yine eşit katılım ve liderliğin geliştirilmesi; tüm ülkeler için de yeni ve üzerine gidilmesi gereken bir alan olan yeşil dönüşüm ile dijital dönüşümlerin beraberinde getirdiği zorlukların aşılması ve imkânların değerlendirilmesi ve son olarak, bugünün de konusunda yer alan, ekonomik ve sosyal hakların iyileştirilmesi ve kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesi Türkiye için seçilen temel tematik katılım alanları oldu.

Burada sözü değerli arkadaşım Caner Bey'e vermek istiyorum.

Teşekkür ederim.

AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU PROGRAM YÖNETİCİSİ MEHMET CANER DEMİR - Teşekkürler İpek Hanım.

Şimdi "aile ve iş yaşamının uyumlulaştırılması" dediğimizde tabii bir istihdamdan bahsediyoruz yani burada bu gerilimi ya da zorluğu yaratan şey insanların çalışmak durumunda olmalı ya da çalışmak istemeleri. Avrupa Birliğinde kadın istihdamına baktığımızda; 20-64 yaş arası her 100 kadının 67'si istihdamda yani aktif olarak çalışıyor tam zamanlı veya yarı zamanlı. Bu rakam erkeklere oranla 11 puan daha düşük yani erkeklerde yüzde 78 bu oran. Tam zamanlı çalışmaya baktığımızda bu fark, kadınlar ve erkekler arasındaki fark 18 puana ulaşır. Burada Avrupa Birliği ülkelerinin ortalamasından bahsediyoruz yani 27 AB üye ülkesinden bahsediyorum. Kadınların yüzde 57'si tam zamanlı çalışıyor. Çalışmayan kadınlara sorulduğunda "Neden çalışmıyorsunuz?" dediğimizde, yüzde 31'i yanıt olarak bir başkasının bakımından sorumlu olduğu için çalışmadığını söylüyor; erkeklere sorulduğu vakit bu oran yüzde 4,5 çıkıyor. Dolayısıyla bu tablo aslında Türkiye'deki tabloya da biraz benzer yani kadın ve erkek arasındaki fark anlamında. Türkiye'de bu makas, oranlar belki daha açık ama genel olarak birbirine yakın iki ekonomik ve sosyal yapıdan bahsediyoruz.

Avrupa Komisyonu bir araştırma yapmış: Bu kadın ve erkekler arasındaki fark, istihdamdaki fark bize nasıl bir maliyet çıkarıyor? Yapılan hesaba göre, böyle bir fark olmasaydı yani kadınlar da erkekler kadar istihdama katılabilseydi eğer her yıl 370 milyar avro ek bir refah yaratmış olacaktı Avrupa Birliği. Avrupa'da, Avrupa Birliği ülkelerinde 447 milyon insan yaşıyor yani böyle bir rakamı insana böldüğümüzde yaklaşık 750 euro; her bir birey için -kadın, erkek, çocuk, yaşlı- yılda 750 euro ek bir refah yaratabileceğimizi görüyoruz Avrupa'da. Türkiye için de böyle bir araştırma yapılsa benzer bir tablo çıkacağını biz düşünüyoruz. Dolayısıyla olayın ekonomik bir boyutu var.

HÜLYA NERGİS (Kayseri) – Peki, o rakam güncel mi? Güncel rakam mı?

AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU PROGRAM YÖNETİCİSİ MEHMET CANER DEMİR – Efendim, 2020 olması lazım; bakar, dönüş yaparım derseniz. 2020 ya da 2019 olması lazım. Bu maliyet hesabını soruyorsunuz değil mi?

HÜLYA NERGİS (Kayseri) – Yani bu verdiğiniz rakamlar güncel mi? Çünkü Avrupa Birliğinde de biliyorsunuz değişim oldu, İngiltere ayrıldı.

AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU PROGRAM YÖNETİCİSİ MEHMET CANER DEMİR – Evet, İngiltere ayrıldıktan sonra, 2021 oranları üsttekiler, en sondaki 2019 ya da 2020 olabilir.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Buyurun.

AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU PROGRAM YÖNETİCİSİ MEHMET CANER DEMİR – Şimdi, iş yaşam dengesiyle ilgili çok önemli bir gelişme oldu bu sene, 2022 Ağustos'ta bir direktif yürürlüğe girdi ve tüm Avrupa Birliği ülkeleri için bağlayıcı bir direktif, aday ülkeler için de üye olmadan önce yerine getirmeleri gereken bir yükümlülük. İş-Yaşam Dengesi Direktifi; 2019 yılında bu direktif kabul edildi, üç yıl da bir süre verildi. “Direktif” dediğimiz şey aslında bir hukuki düzenleme, Avrupa Birliği kanunu gibi düşünebiliriz ancak bu bir çerçeve çiziyor, üye ülkeler kendi bunu kendi mekanizmalarıyla ihtiyaçlarına göre iç mevzuatlarına yansıtıyorlar. Bazı ülkeler o direktiflerden zaten daha ileride kanunlara sahip oluyor, bir şey yapmalarına gerek kalmıyor, bazı ülkeler de bunu uyumlaştırmak zorunda kalıyorlar.

Şimdi, burada yeni olarak ne var? Bizim de belki Türkiye için düşünebileceğimiz ya da en azından bu konuyla ilgili öne çıkan ne tür yenilikler var dersek: Öncelikli olarak babalık izni; tüm çalışanlar için -özel, kamu fark etmeksizin- en az on gün ve ücretli bir babalık izni yükümlülüğü geliyor üye devletlere. İkinci olarak toplam dört aylık ebeveyn izni; ebeveynden kasıt yakın zamanda doğmuş çocuğu olan anne-baba veya yakın zamanda evlat edinmiş olan bir anne ve babadan bahsediyoruz. İki aylık kısmı bir ebeveynden diğerine aktarılamıyor yani bu, şu demek: Dört ay ikiye bölünmüş durumda, bir ebeveyn diğerine bunu aktaramıyor, anne de baba da bu iki ayı isterse kullanabiliyor, baba ya da anne kullanmazsa bu hak yanmış oluyor. Ve bu da ücretli bir izin ve izni esnek kullanabilme seçeneği mevcut yani bir kişi derse ki “Ben yarım gün bunu kullanmak istiyorum.” işverenle bunu görüşüyor ve bunu kolaylaştırmak durumunda işveren ya da derse ki: “Ben bir ayını şimdi kullanacağım, bir ayını beş ay sonra kullanacağım.” bu tür esnekliklere açık bir haktan bahsediyoruz. Üçüncü olarak yılda en az beş gün bakıcı izni getiriliyor; bakıcıdan kasıt şu aslında: Bir hanede -aynı hane içinde- başka birisine bakan kişi veya birinci derece yakınına bakan kişi mesela annesine, babasına, eşine veya çocuğuna bakan kişi; genelde gönüllü oluyor zaten bu bakım hizmeti. Böyle bir durumunuz varsa yılda en az beş gün izin alma hakkına sahipsiniz artık, tüm Avrupa Birliği vatandaşları bu hakka sahip olmuş oldu ve Avrupa'da yaşayan, yasal olarak bulunan ve çalışan herkes. Diğer bir yenilik: 8 yaşına kadar çocuğu olan tüm çalışan ebeveynlere ya da tüm bakıcılara -bakıcı biraz önce anlattığım kavram- esnek çalışma olanağını talep etme hakkı var. Esnek çalışmadan kasıt, azaltılmış çalışma saati yani “Ben yarım dönem, yarım zamanlı çalışmak istiyorum.” diyebilir, “Dörtte 3 zamanlı çalışmak istiyorum.” diyebilir veya “Esnek çalışmak istiyorum.” diyebilir yani bundan da kasıt şu: Diyelim, haftada kırk...

HÜLYA NERGİS (Kayseri) – Anne-baba ayrımı yok mu? Anne baba ayrımı olmaksızın...

AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU PROGRAM YÖNETİCİSİ MEHMET CANER DEMİR – Evet. Tüm ebeveynler ve bakmak zorunda olduğu, evde bakmakla yükümlü olduğu ya da bakması gereken birisi olan. Burada yükümlülük de şöyle tanımlanıyor: Ağır bir medikal durum yani tıbbi bir zorunluluk veya size muhtaç, bakımınıza muhtaç birisinin olması evde veya yakın çevrenizde birinci derecede yakın. Esnek çalışma... Buradan kasıt: Diyelim, kırk saat çalışacak haftada, işte, haftanın üç günü belki on saat çalışacak, diğer iki gün beş saat çalışacak veya çalışma gününü belirlemek veya iş yerinde esneklik; buradan kasıt da şu: Uzaktan çalışma yerini belirleme yani işverenin gösterdiği yere ek olarak evinde ya da başka bir yerden -belki başka bir şehir de olabilir- çalışma ama burada işverenlerin kabul etmeme hakkı var ama burada ciddi, önemli bir gerekçe... Ya, biraz gri bir alan burası yani yüzde yüz verilen bir hak değil, üye devletlerin de bazı sınırlamalar getirme hakkı var.

Mesela, işe giren kişiye hemen bu hakkı vermek zorunda değil ama en az altı ay çalışan birisine bu hakkı vermekle yükümlü gibi. Tüm bu kurallar aslında iş ve aile yaşamını kolaylaştırma bağlamında çalışanlara esneklik sağlayan konular. Tabii, ülkeler bundan daha fazlasını verebiliyor, bunlar minimum olarak getirilen kurallarla.

Tabii, mevzuat çok geniş Avrupa Birliğinde; bu, bazı başka direktifleri de tamamlayan bir direktif. Mesela AB Çalışma Süresi Direktifi var, 2003 yılından beri yürürlükte. Bu direktife göre her çalışan zaten yılda dört hafta ücretli yıllık izne sahip, dört hafta ya da yirmi gün yani beşer günden yirmi gün diye düşünülebilir; özel sektör-kamu ayrımı yok, işe ilk girdiği yıldan itibaren bu dört hafta ücretli izne sahip; çalışma saati kırk sekiz saatle sınırlı yani bir haftada maksimum kırk sekiz saat çalışabilir çalışanlar ve her bir yirmi dört saat için de en az on bir saat aralıksız bir dinlenme hakkı mevcut. Diğer bir direktif de: Bu da 2019 yılında yürürlüğe giren bir direktif; bunu da yine bu, iş yaşam dengesiyle ilgili olabileceğini düşündüğümüz için bu sunuma koyduk, o da çalışana işin ne zaman yapılacağına dair makul bir süre öncesinden bilgi verme yükümlülüğü var işverenin. Bu, özellikle parça başı çalışan ya da işte on-line bazı hizmetleri sunan kişiler için önemli yani siz bir platformda çalışıyorsunuz, diyelim, boya hizmeti sunuyorsunuz, size diyor ki “Yarım saat içinde şurada ol, boya yap.” diyelim, bir kadını düşünelim; hani, burada bakım sorumluluğunuz varsa yarım saat içinde mobilize olamayabilirsiniz. Dolayısıyla, burada makul bir süre öncesinden işçiye bilgi verme yükümlülüğü getirilmiş durumda.

Tabii, mevzuat işi bir kısmı, bir de bazı politika önlemleriyle bunun desteklenmesi gerekiyor diye düşünüyor Avrupa Birliği. Dolayısıyla bir dizi politika önlemi alındı, bunlardan bir tanesi, Avrupa fonlarının kullanımının teşvik edilmesi, bu bakım hizmetlerinin iyileştirilmesi için çünkü insanların daha çok işe gelmesini istiyoruz ama sonuçta bakımın da iyi bir şekilde çocuğun üstün yararı gözetilerek yapılması lazım, dolayısıyla bu hizmetlerin kaliteli ve erişilebilir bir şekilde sunulması lazım; bunun için de Avrupa Birliği, fonlarının kullanılmasını teşvik ediyor üye devletlere. Bu getirilen bakım yükümlülükleriyle ilgili olarak ve haklarla ilgili olarak ayrımcılığa uğrayan ya da işten çıkarılan ebeveynlerin ve bakıcıların korumasına dair de bazı politika önlemleri öneriliyor çünkü bu bir ayrımcılık sebebi de olabilir yani “Senin bakmakla yükümlü olduğun bir yaşlı insan var ya da bir çocuk var, dolayısıyla ben seninle artık çalışmak istemiyorum.” şeklinde bir ayrımcılık söz konusu olabilir; bu konuda üye devletlerin önlem alması gerekiyor. Mesela bir eşitlik kurumu var, o da bir Avrupa kanunu; Türkiye’de TİHEK kuruldu biliyorsunuz bu Avrupa Birliği şeyiyle uyumlu olarak. Bu eşitlik kurumlarının ya da Türkiye’deki muadili olan TİHEK’in de bu konudaki ayrımcılık konularına, vakalarına bakma yükümlülüğü getirilmesi öneriliyor.

Son olarak da bazı Avrupa ülkelerinde bir uygulama var, o da şu: Bir hanede tek bir kişi çalışıyorsa -sadece bir kişi çalışıyorsa- vergi indirimi oluyor; ikinci bir kişi daha varsa çalışan o vergi indirimi kaldırılıyor. Özellikle kuzey ülkelerinin birkaçında böyle uygulama var; bunun kaldırılması öneriliyor çünkü bu, istihdama erişim için bir caydırıcı önlem yani çalışmasını caydırmaya yönelik bir önlem olarak düşünülüyor insanların, dolayısıyla bunun kaldırılması tavsiye ediliyor. Tabii, işin biraz önce bahsettiğim gibi bakım kısmı var. Avrupa Komisyonu üye devletlere bir bakım stratejisi hazırladı ve eylül ayında -iki ay önce- bunu sundu. Bu stratejiye göre 3 yaş altı çocukların yüzde 50’sinin erken çocukluk bakım veya eğitim kapsamına girmesi yani 36 aylıktan küçük çocukların yüzde 50’sinin bu hizmetlerden faydalanması bir hedef. İkinci bir hedef de 36 ile 72 ay arası çocukların -ya da zorunlu eğitim kaç aylıkken başlıyorsa ülkede, Türkiye’de 72 ay diyelim- yüzde 96’sının erken çocukluk eğitimi ve bakımı kapsamında olması hedef olarak belirtildi, hedef yıl da 2030.

Bazı tavsiyeler de var bu stratejide. “Bakımla ilgili toplumsal cinsiyet klişeleriyle mücadele edin.” yani “Sadece kadınlar değil, erkekler de bu konuda sorumluluk alsın, bununla ilgili iletişim kampanyaları düzenleyin.” diyor Avrupa Komisyonu.

Diğer bir tavsiye: “Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) bir sözleşmesi var, 189 sayılı Ev İşçileri Sözleşmesi. Bunu onaylayın ve yürürlüğe koyun.” diyor. ILO, Türkiye’de de bununla ilgili bir çağrı yaptı geçtiğimiz aylarda. Çünkü evde çalışan, bu bakım hizmeti sunan kişilerin de diğer işçilere oranla bazı haklardan faydalanamadığı görülüyor Avrupa ülkelerinde, Türkiye’de de -bence- benzer bir durum mevcut.

Diğer bir önlem “Bu enformal bakıcılara destek olun.” yani burada, “enformal bakıcılar” yine biraz önce bahsettiğim... “Evde bir akrabasına ya da aynı haneyi paylaştığı kişiye bakan kişilere destek olun.” Burada destekten kasıt şu: Eğitim verin bu kişilere, daha iyi bakım sunabilsinler. Danışmanlık verin, belki ayda bir, haftada bir birisi gelebilir ya da o kişiler bir yerden arayıp tavsiyede bulunabilir çünkü evde bakım alan kişinin engel durumuna göre, yaşlılık durumuna göre birçok farklı ihtiyaçları olabiliyor; bu kişiler çoğunlukla ne yapacaklarını bilemez durumda olabiliyorlar, durumla baş edemiyor olabiliyorlar. “Psikolojik destek verin bu kişilere ve mali destek sağlayın. Belki sadece bir aylık bir ödeme değil de, işte, emeklilikleriyle ilgili de bazı önlemler alın.” çünkü bu kişiler bakım yaptıkları için dışarıda başka bir işte çalışmıyorlar ve emekliliğe belki hak kazanamıyorlar. “Bu tür önlemler ve bakım hizmetlerini yaygınlaştırın, kalitesini arttırın.” deniyor.

Şimdi, ilk başta söylediğim bu Komisyonun önerileri arasında “Avrupa fonlarını kullanın.” tavsiyesi vardı; tabii, aday ülkeler için yani Türkiye gibi aday ülkeler için de böyle bir imkân var, hatta şöyle söylemek doğru olur: Avrupa Birliği dünyadaki en büyük donör kurum yani bir siyasi blok olarak tüm dünyada en çok dış yardım sağlayan kurum ve Avrupa Birliği’nin en çok dış yardım sağladığı ülke de Türkiye; 2007-2022 rakamları elimizde: 32,7 milyar euro. Avrupa Birliği’ne üye ülkeler ve Avrupa Birliği Yatırım Bankasının Türkiye’ye sağladığı mali kaynak 32,7 milyar euro; bunun 10,2 milyar eurosu Avrupa Komisyonunun sağladığı hibelerden oluşuyor, 14 milyar eurosu da Avrupa Yatırım Bankası kredileri, geri kalanı da üye devletlerin sağladığı. Dolayısıyla Türkiye bu açıdan da çok öne çıkan bir ülke.

Biraz önce Çalışma Bakanlığı ve Tarım Bakanlığı sayın temsilcilerinin yaptığı sunumlarda da bahsedilmişti, “İPA” adı verilen bir program var, buradan çok yoğun bir şekilde faydalanan Türkiye. İki hafta kadar önce Sosyal Güvenlik Kurumu sizlere bir sunum yaptı diye öğrendim, orada yapılan sunum bu projelerden bir tanesinin çıktılarını da içeriyordu. Özellikle 0-6 yaş grubu çocuklar için bir bakım açığı sorununuz var yani bu, şu demek: Çocuk doğuyor, anne belli bir süre onunla yasal olarak birlikte olabiliyor çalışıyorsa ama diyelim 6 aylıktan ilkökula başlayana kadar çocuk nasıl bakılacak, bu bir soru işareti. İşte, evde bakım bir çözüm, kreşler bir çözüm ama evde bire bir bakmak çok maliyetli, kreşler her yerde yok, onlar da çok maliyetli, özellikle alt gelir grubu, orta gelir grubu için çok sürdürülebilir bir yöntem değil. Dolayısıyla burada işte, “Komşu bakıcıları” “Komşu anne” diye kurguladı Sosyal Güvenlik Kurumumuz onu, böyle bir sistem var Avrupa Birliği ülkelerinde. Biz bu sistemin birçok soruna çözüm olacağını, hem de Türkiye’nin de belki bu kültürel yapısına da uygun, hani, birçok yerde komşuya bırakılır ya çocuk yani bunun biraz daha işte, vergilendirilmesi, sisteme bağlanması gibi ve profesyonel bir hâle gelmesi, bu insanların da bir gelir sahibi olması. Yine, kadın istihdamını bu yönüyle de artırıcı bir faktör çünkü bakım sektörü dediğimizde çoğunlukla kadınların çalıştığı, emek yoğun bir sektörden bahsediyoruz, buraya yapılan her bir yatırım doğrudan istihdamı arttıracak bir etki yaratıyor.

IPA dışında “TAIEX” adı verilen teknik destek ve bilgi paylaşım mekanizması var, Avrupa Birliği’nin aday ülkelere ve komşu ülkelere sunduğu bir imkân. TAIEX kapsamında da çalıştaylar yapabiliyoruz yani Avrupa Birliği ülkelerinden uzmanları davet edip burada ilgili kurumlarla. Mesela, bu alanda bir mevzuat değişikliği, kanun değişikliği düşünüyorsa sayın TBMM üyelerimiz, böyle bir

çalıştay talebinde bulunabilirsiniz. Mesela “Bu mevzuat Avrupa’da ulusal mevzuatlara nasıl dercedildi? Ne tür önlemler alındı?” Uzman ziyaretleri... Avrupa ülkelerinden buraya uzmanlar gelip burada kurumlarla birlikte çalışabiliyorlar kısa bir süre veya Avrupa ülkelerine çalışma ziyaretleri yapılabiliyor.

Bunun dışında da bazı topluluk programlarımız var bu konuyla ilgili. Mesela, İstihdam ve Sosyal Yenilikçilik Topluluk Programı var Avrupa Birliği’nin, Türkiye bu programa henüz katılmadı değil mi Süreyya Başkanım? Bu programın önceliklerinden biri de aile ve iş yaşam dengesi olacak. Bu programa katılım bir katkıyla oluyor yani aday ülkeler de bir katkı sunmak, mali bir katkı sunmak zorunda yani bunun bir maliyeti de var, onu da söylemek lazım, diğerleri gibi tek taraflı bir hibe desteği gibi değil.

HORIZON 2020 Araştırma Programımız var. Erasmus+ hepimiz biliyorsunuzdur zaten, Erasmus en popüler programımız. Erasmus+ altında da özellikle okul öncesi eğitime yönelik bazı iş birliği projelerinin bu dönemde daha çok desteklenmesi mümkün olabilir.

Burada bir tablomuz var biraz önce bahsettiğimiz Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı’nın öncelikli alanlarının kullanımına ilişkin, desteklenmesine ilişkin; 90 milyon avro kullanmışız. Bu bütçenin çoğu -sarıyla gördüğünüz alan- sosyal, ekonomik haklarla ilgili ve biraz önce sizlere sunulan üç projeden oluşuyor. 75 milyon avrosu bunun için kullanılmış zaten. Ama bahsettiğim gibi bunlar sadece doğrudan kadın istihdamını destekleyen projeler. Bundan sonrası için de bu mali iş birliği devam ediyor diyerek sunumumun sonuna geldim.

İpek Hanım, sizin de eklemek istediğiniz bir şey var mı?

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Çok teşekkür ediyoruz katkılarınız için.

AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU PROGRAM YÖNETİCİSİ MEHMET CANER DEMİR – Bizi dinlediğiniz için çok teşekkür ederiz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Şimdi de Türkiye Anne Çocuk Eğitim Vakfının çok değerli temsilcilerine söz veriyoruz.

Ankara Temsilcisi Sayın Seda Yılmaz, Babalık Çalışmaları Direktörü Sayın Hasan Deniz, Komisyonumuza hoş geldiniz.

Buyurunuz.

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri ve kıymetli katılımcılar; hepinize selamlar.

Ben Anne Çocuk Eğitim Vakfından Hasan Deniz. Ben bugün aslında tam da buraya kadar konuşulan konular bağlamında kadın istihdamını arttırmak için babanın katılımını ve babanın bakımda sorumluluk almasını nasıl sağlayabiliriz, bu çerçevede bir sunum yapacağım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Bir beyefendiden dinlemek de bizim için ayrıca önemli.

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Aynen.

Ama yani hangi bağlam içinde konuştuğumuz ve tartışmaya açtığımız biraz daha anlaşılсын diye çok kısaca neler yaptığımızdan da girişte bir bahsetmek istiyorum.

Hepinizin malumu, Anne Çocuk Eğitim Vakfı 1993 yılında çocuğa ve çocuğun yakın çevresine dokunarak eğitim programlarıyla, farkındalık çalışmalarıyla modeller geliştirerek çocuğun iyi olma hâlini ve gelişiminin en iyi şekilde desteklenmesi için çalışan bir sivil toplum örgütü ve bugüne kadar da birçok kamu kurumuyla da iş birliği yaparak annelerin ve babaların çocuklarının gelişimlerini en iyi desteklemeleri için program ve uygulama geliştirdiler. Ama tabiri caizse alametifarika bugüne dair babalık meselesi. Çünkü biz 1996 yılından bu yana on üç hafta, haftada bir oturum, bir baba destek programı yürütüyoruz. Ta 1996 yılından bu yana baba destek programını uyguluyoruz. Şöyle

söyleyelim, bu gurur hepimizin: Dünyada uzun süreli davranış değişikliğine yönelik neredeyse tek program diyebiliriz. Yani dünyada babalık konusunda birçok eğitim programı var ama doğrudan on üç hafta davranış değişikliğine yönelik bir eğitim programı olarak tekiz diyebiliriz. Bugüne kadar da 100 bine yakın babaya ulaştık. Dahası da şöyle bir şeyle söylemek isterim. Bugüne kadar da babalık konusunda birçok kampanya gerçekleştirdik. Babanın çocuğun bakımında ve gelişiminde sorumluluk almasına dikkat çekmek, çocuğun çocukla yakın ve karşılıklı bir ilişki kurmasına dikkat çekmek konularında kampanyalar yürüttük. Son olarak da, bu beni çok heyecanlandırıyor, aynı zamanda Türkiye’deki sivil -ne diyelim- hareketin gelişimi açısından da çok önemli bir şey, sadece babalık meselesi açısından değil. Bizim baba destek programından mezun olan babalar yıllar içerisinde birbirlerinden kopmayarak babaların çocuklarının bakımında ve gelişiminde sorumluluk üstlenmeleri için yerelerde sivil inisiyatifler oluşturdular; Samsun İlk İş Babalık Platformu, Bergama İyi Babalar Platformu gibi. Ve sadece çalışmalarını...

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Ben de Samsunluyum.

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Tevafuk oldu diyelim, siz Samsun Milletvekili...

Yani Eskişehir’de de ve Antalya’da da, Ankara’da da ama aynı zamanda sadece yani cinsiyet eşliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda da yine bu oluşumlar erkeklerin kendilerini dönüştürmeleri konusunda çok önemli farkındalık çalışmaları yürütüyorlar. İşte bugünlerde mesela çok yakında 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddeti Önlemeye Dikkat Çekme, Farkındalık Haftası. Oraya doğru da -işte haberleri alıyoruz, onlarla konuşuyoruz- bir hazırlık içerisinde. Şimdi, hâl böyleyken yani babalık meselesi neden önemli? Çok kısa birkaç bilimsel gerçekle ben hani başlayayım. Aslında bütün canlı türleri içerisinde yani bir yetişkine bağlı olan yavru, insan yavrusu. Artık modern zamanlarda neredeyse bu bağımlılık 25 yaşına kadar sürüyor. Ama çok önemli bir kapasiteyle doğuyor insan yavrusu. Beyin gelişimi açısından bakarsak şöyle bir şey söyleyebiliriz. Yaşamın ilk yıllarında saniyede 700 ile bin arasında nöron bağlantısının kurulması mümkün ama bunun bir koşulu var. İşte o koşul babalık meselesini çok ilgilendiren bir mesele. Ve tabii ki yine önemli bir gerçek, gelişimde çok kritik dönemler var ve bu kritik dönemlerin telafisi neredeyse mümkün değil. Bu da aslında doğrudan babalığı ilgilendiriyor. Şimdi, erken yaşlardaki beynin sahip olduğu kapasitesinin yani beyin hücrelerinin birbirleriyle bağlantı kurarak çocuğun zihinsel kapasitenizin en iyi şekilde gerçekleşmesi için çok temel 2 girdiye ihtiyaç var: Birisi uyarın ve deneyim, ikincisi ise huzurlu ve iyi olma hâlinin sağlanmış olduğu bir ev ortamı. Birçok araştırma aslında bu erken dönemlerdeki deneyimlerin sadece beyin hücrelerinin bağlantılarıyla ilgili değil, bütün yani fiziksel gelişim, sosyal ve duygusal gelişim üzerinde son derece etkili olduğunu bize gösteriyor.

Şimdi, ilk yıllar bu kadar önemliyken, hâl böyleyken şimdi hâlihazırda çocuğun yakın çevresinde... Hani işte ne dedik? Gelişimde çok kritik dönemler var ve bu gelişim alanlarının gerçekleşmesi için uyarana, deneyime ihtiyaç var. Hâl böyleyken özellikle ülkemiz açısından son elli yılda çok büyük bir -ne diyelim- nüfus ve aile yapısında değişim var. Yani bugün nüfusun neredeyse yüzde 90’a yakını kentsel alanlarda kentsel bir faaliyetle geçinen bir aile modeline dönmüş durumda. Çok değil, elli yıl önceye gittiğimizde çoğunlukla geleneksel, bileşik aile, tarıma dayalı bir aile formatı varken. Bunun bu konularla şöyle bir karşılığı var: E, dolayısıyla çocuk dünyaya geldiğinde onun ihtiyaç duyduğu uyararı, desteği, gelişim yani o deneyimi yaşamazsa kaçıracağı deneyim fırsatını sağlayacak iki aktör var. Biri anne ve biri baba ve bunlardan birisi bunu kendi işi olarak görmediği zaman, kendi rolü olarak görmediği zaman ve sadece kendi rolü olarak görmesi değil, kendi rolü olarak gördüğü zaman da gerekli beceri ve donanıma sahip değilse bu sadece bir eşitlik meselesi değil, aslında yeni nesillerin gelişim fırsatlarının kaçırılması meselesi de. Çünkü hani halk arasında “eski ağza yeni taam” diye bir

laf vardır ya yaşam tarzı eski değil, eskisi gibi değil, aile yapısı eskisi gibi değil ama roller ve kabuller eskisi gibi sürdürüldüğünde çok önemli bir boşluk oluşuyor. O nedenle bizim toplum olarak babanın kendini algılayışı ve toplumun babalığı algılayışını hızla değiştirmemiz gerekiyor.

Hemen birkaç şeye daha değinip geçmek istiyorum. Bu aslında benim çok çok önemli gördüğüm bir şey. Yani aslında bunu bütün gelişim alanları için düşünebiliriz ama beyin öyle bir alan ki diyelim ki sosyal ve duygusal gelişimde gelişimsel kayıpları göstermek otuz yıllık boylamsal araştırmalarla mümkün ama beyin gelişiminde en basit güncel görüntüleme teknikleriyle artık bunu gösterebiliyoruz. Birinci kutucukta yeni dünyaya gelmiş bir çocuğun beyin hücreleri arasındaki bağlantıların yoğunluğunu görüyoruz. Bu bağlantıların yoğunluğunun artması ilk yıllardaki deneyime bağlı. Tutmak, çekmek, konuşmak, farklı kelimelere maruz kalmak, birlikte oynamak ve tabii ki toksik strese maruz kalmamak. Üçüncü... Ya gördüğünüz gibi ikinci kutuda altı yaşına gelmiş bir çocuğun beyin hücreleri arasındaki bağlantı yoğunluğunu görüyoruz. En sağda ise elbette artık budanmanın olduğu, 10-11 yaşları arasındaki bir çocuğun beyin hücrelerindeki, beyin hücreleri arasındaki bağlantı yoğunluğunu görüyoruz. Bu budanma kaçınılmaz, kayıp kaçınılmaz ama yine kaybın da ne oranda olacağı yakın çevrenin çocukla kurduğu etkileşime bağlı.

Şimdi, özellikle girişte söyledim bazı dönemlerin telafisi yok diye. Çok bir örnekle geçeyim. Burada da sizlerin de çevresinde birçok kataraktlı yetişkin olmuştur. Yani yetişkinler bir katarakt olduğunda o perdeyi aldığımızda tekrar görme özelliğini kazanıyorlar. Ama 0-3 yaş arasında eğer çocuk bir perdeyle doğmuşsa ve biz bu perdeyi fark etmemişsek perde alındığında da çocuk tam anlamıyla görme özelliğini kazanamıyor. Neden? Çünkü o kritik dönemde beynin ilgili bölgesi yeterli derecede uyarana ve deneyime maruz kalmadığı için telafi edilemez, tam anlamıyla bir daha yeri doldurulamaz bir kayıp oluşuyor. Bunu sosyal gelişim için de düşünebiliriz, duygusal gelişim için de düşünebiliriz. Ama o alandaki kayıpları ancak on beş yıllık, yirmi yıllık, otuz yıllık boylamsal araştırmalarla gösterebildiğimiz için daha kolay ve kestirme, daha görünür olanı gösteriyorum.

Burada da dil gelişimi açısından gördüğünüz gibi 3 yaştan sonra tekrar yavaşlamayı görüyoruz.

Şimdi, o gelişim konusunda bu kadar kritik dönemler var ise bunu sağlayabilecek en azından okul öncesi eğitime başlayana kadar iki aktör var ve babanın burada rolü son derece önemli.

Şimdi, tam peki manzarayı tümüye nedir? Türkiye’de babalık nasıl pratik ediliyor? Biz bundan hareketle 2015-2017 yılları arasında Türkiye örneklemeine bağlı olarak bir Türkiye babalık durumu araştırması yaptık. Raporumuzu da “web” sayfamızda bulabilirsiniz. Biz babalara sorduk “Neden çocuk sahibi oldunuz?” diye. Yüzde 92’si dediler ki: “Sevdiğimiz için çocuk sahibi olduk.” Aslında bu çocuğun değeri açısından, Türkiye’deki aile yapısının dönüşümü açısından son derece önemli bir veri. Çünkü Çiğdem Kâğıtçıbaşı –biliyorsunuz- sosyal psikolog 1970’li yıllarda çocuğun değeri araştırmasına başladı ve 9 ülkede karşılaştırmalı olarak uygulandı ve 2000 yıllarının başına kadar bu araştırma sürdü. Biz 1970’li yıllarda Türkiye’de çocuğun değerine baktığımızda şöyle çıkıyordu: Yani “Soyumu sürdürsün.” “Bana baksın, güvencem olsun.” “İş gücüne katılsın.” Ama bugün bakıyoruz hanede çocuk sayısı azalmış ve çocuğun psikolojik değeri artmış, ekonomik değerinin yerine. Aslında ben hep şunu diyorum. En büyük göstergelerinden bir tanesi çarşıda, pazarda artık “kardeşler ticaret” diye bir şey kalmadı. Ya da işte “Hüseyin Efendi ve mahdumları” Eskiden gidersiniz “kardeşler manifatura”, “kardeşler ticaret” yani artık öyle bir şey yani bu en temel hani araştırma yapmaya da gerek yok, buradan da görebiliriz. “Mahdumlar” işte “oğulları” demek biliyorsunuz. Çok güzel, harika, çocuğun psikolojik değeri artmış ekonomik değeri yerine. Ama biz aynı babalara dedik “Peki, çocuğa bakmak kimin görevi?” “Nasıl yani? Annelerin.” Yüzde 91’i “Tabii ki annelerin görevi.” demiş.

Birkaç kırılımdan daha bahsedeyim -sizler gayet iyi biliyorsunuz- 38 OECD ülkesi içerisinde kadın istihdamının en düşük olduğu ülkelerden bir tanesi -son 3 ile 4 arasında gidip geliyor- ve yine çalışma saatlerinin en uzun olduğu ülkelerden bir tanesi -son 3'te 4'te gidip geliyor- Türkiye. Bunun anlamı şu: Erkekler çalışıyorlar ve çok uzun saatler çalışıyorlar. Yani fiziksel olarak hanenin içinde bulunma süreleri kısa. Yani bir de kayıtsız sektörü eklersek hani garson, bulaşıkçı yani orada on üç, on dört saate çıkıyor çalışma saatleri ve büyük şehirlerde yol zamanını da koyduğumuz zaman babalar fiziksel olarak evde yoklar. Dolayısıyla "Peki evde oldukları zaman ne yapıyorsunuz? Çocukla birlikte zaman geçiriyor musunuz?" "Evet." "Ne yapıyorsunuz?" "Televizyon izliyoruz." Fiziksel olarak aynı mekânda bulunmayı "birlikte zaman geçirme" olarak...

Ya ben tabii, araştırmaların çok özet noktalarını buraya getirdim. İkinci şey de mesela birlikte zaman geçirmek: AVM'ye gitmek. Aslında bir insanla en az iletişim kurmak istiyorsanız gideceğiniz yer AVM'dir yani hani etkileşimin en zayıfladığı yer.

Şimdi, birkaç şey, yüzde 50'si çocuklarına hikâye ve masal anlatmıyor, yüzde 50'si anlatıyor ama bu, düzenli anlattığı anlamına gelmiyor, en az 1 kere anlatmış.

Şimdi, biraz daha bakıma bakalım. Burada tablo nasılmış? Yüzde 50'si hiçbir şekilde tualete götürmemiş, geriye kalan yüzde 50'si düzenli götürmüyor yani 1 kere götürmüş "Evet götürdüm." diyor. Yüzde 36'sı altını hiç değiştirmemiş, böyle bir deneyimi yok ve böyle bir becerisi yok. Yüzde 64'ü düzenli değiştirmiyor. Yani o 1 kere yapan da var, 2 kere yapan da var. Ama yüzde 84'ü hastalık olduğunda yanında oluyor. Hani hep Can Yücel'in şiiri var ya işte "Dünyanın en güzel mavi gözlü maarif müfettişi." Anlatır hani hep işte "Böyle böyle ezber ettim gurbeti." O şiirin sonuna doğru şöyle bir laf eder: "Kırkı geçti miydi ateşim hep yanımda." Yani yaklaşık diyelim ki doksan doksan beş yıl önceki çocukluğunu anlatıyorsa bu şiir Can Yücel'in, aslında çok değişmemiş; yine, garip bir şekilde, babaların yüzde 84'ü çocuk hasta olduğunda yanında oluyorlar. Tabii, bunun başka nedenleri de olabilir. Hastaneye gitmek demek, arabayla yapılan bir eylem, arabayı çoğunlukla erkekler kullanıyor; hastane demek, para demek, paranın yönetimi çoğunlukla erkekte; buna da yorabiliriz, buna da yorabiliriz yani ikisinin arasında bence, ikisi de şey. Okul süreçleriyle ilgilenmiyorlar, eğitim süreçleriyle ilgilenmiyorlar. Ben her yerde anlatıyorum, ben kendimden biliyorum, 2 çocuğum var ve özel okula gidiyorlar yani bırakın şeyi, WhatsApp grubuna girene kadar herhâlde Amerikan vizesi alırdım "Hocam, niye girdiniz ki, niye girmek istiyorsunuz ki?" "Ne işi varmış ki?" falan gibisinden.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Benim eşim okul WhatsApp grubunda.

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Öyle mi? Harika. Onu tebrik ediyoruz.

Benim o grupta olabileceğimi özel okul velileri... Hatta şöyle bir şey: Bazı branş öğretmenlerine de "Bana yazabilirsiniz, eşimi aramayın..." Sağlık Bakanlığının çok iyi bir uygulaması var -Sağlık Bakanlığından kimse var mı burada- Aşı Takip Sistemi, inanılmaz iyi bir sistem; yakanızı bırakmıyorlar, arıyorlar ama beni bir kere dahi aramadılar, o dönemde hep eşimi aradılar, beni aramadılar. Aslında bütün bunların kendisi totalde bir algı yaratıyor yani çok küçük şeyler; yine, reklamlar, uygulamalar, kamu spotları.

Hızlanayım biraz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Biraz hızlı toparlayabilirsek, Genel Kurulda da çalışmalar devam ediyor, oraya da yetişmek açısından iyi olur.

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Aynen.

Şimdi şöyle: Biz temel olarak babanın çocuğun bakımında ve gelişiminde sorumluluk üstlendiği, çocukla karşılıklı ve yakın bir ilişki kurduğu, çocuğun gelişim alanlarını desteklemek için deneyim ve ortam sağladığı, birlikte zaman geçirdiği ve tabii ki kız ve oğlan çocukları arasında ayırım yapmadığı

bir babalık tutumuna “ilgili babalık” diyoruz aslında ve tabii ki çocuğun duygusal, fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarında anneye yardım ederek değil, paylaşarak bir sorumluluk üstlendiği bir babalık tutumuna “ilgili babalık” diyoruz.

Şimdi, peki, babaların katılımını esas neler etkiliyor, bu Komisyonla paylaşmak istersem: Bir kere, çalışma saatlerinin babalık üzerinde çok büyük bir etkisi var. Hani, kadın istihdamı meselesine baktığımızda, burada -minarenden at beni; in aşağıya, tut beni- aynı zamanda onun nedeni, aynı zamanda onun sonucu olan bir karşılıklılık var. Yani kadın istihdamı düşük olduğu sürece babalar bakımda sorumluluk üstlenmiyorlar çünkü çalışıyorlar. Babalar çalıştığı sürece ve istihdamın ağırlığını oluşturduğu sürece bakım onların işi olarak görülüyor. Dolayısıyla babaların çalışma saatlerinin çok büyük bir etkisi var. Türkiye’de babalık izni son derece az; biliyorsunuz, kamuda on gün, özel sektörde beş gün, sözleşmeli personelde üç gün ve aynı zamanda o izin kullanıldığında da o zamanın nasıl geçirildiği ayrı bir destek gerektiriyor.

Sosyal destek son derece önemli. Eşin eğitim düzeyi babanın katılımını belirliyor, yine bizim araştırmada çıkıyor. Babaların destek almaları yani babaların farklı eğitim programlarıyla, reklamlarla, kamu spotlarıyla, farkındalık çalışmalarıyla destek almaları son derece önemli. Özellikle baba destek programıyla biz bugüne kadar 100 bin babaya ulaştık ama Türkiye 85 milyona gidiyor. Bizim için büyük ama Türkiye için küçük bir rakam bu. Bunun hızla kamu politikası olarak yaygınlaştırılması gerekiyor.

Yine, belediyeçilik hizmetlerinde çok net görebiliriz; özel sektörde de kamuda da belediyeçilik hizmetlerinde de birçok alanda yönergeler, bilgilendirmeler çocukla ilgili olduğu zaman doğrudan anneye yönelik yapılıyor; bunu söyleyebilirim.

Şimdi, babalığın önündeki engeller neler? Burayı geçiyorum.

Şöyle, son olarak şundan bahsedeyim de bitireyim: Aslında geliştirilen her türlü düzenlemelerde, mevzuatta, politikada babaların da bakımda ve gelişimde sorumlu olabilmelerini sağlayacak düzenlemelerin, uygulamaların, mevzuatların geliştirilmesi son derece önemli. Bu açıdan çok önemli bir ince işçilik gerektiriyor. Bu, yerel yönetimler açısından da böyle.

Babalık izin süresi ve kullanımına ilişkin esasların yeniden düzenlenmesi çok önemli. Türkiye, yine OECD ülkeleri içerisinde babalık izninin süresi açısından en gerideki, en sondaki ülkelerden bir tanesi. Japonya burada en büyük örneklerden bir tanesidir. Çok örnek verilir ya hani, işte, çok geleneksel falan. Japonya, biliyorsunuz 2016’da keskin bir kararla bir yıl gibi bir zamana çıkardı. Bu, her şeyin güllük gülistanlık olduğu anlamına gelmiyor; hâlâ kullanımıyla ilgili çok ciddi sorunlar var ama önemli bir yasal başlangıç sağladı.

Çocuk bakımına yönelik kamu hizmetlerini arttırmak... Ben Caner Bey’in vurguladığı yere bir referans vermek istiyorum. Yine, 0-3 yaşta kaliteli, ucuz, erişilebilir bakım hizmetlerinin bir kamu hizmeti olarak yaygınlaştırılması Türkiye’de sosyal politika açısından en önemli sosyal politika kalemlerinden biri olarak artık ön plana çıkıyor. Onun için her düzeyde bakım hizmetlerini yaygınlaştırmak ama bunların muhatabı olarak sadece anneye yönelik değil, anneye ve babaya yönelik bu hizmetin çağrısını, davetini, kullanım yönergelerini oluşturmak önemli. Tabii ki erkeklerin çocuk bakım ve gelişimi başta olmak üzere aile içi sorumluluklara yardım eden değil, sorumluluk üstlenen bir yaklaşımı benimsemeleri desteklenmeli. Yani burada tabii ki özel sektöre de büyük iş düşüyor, kamuya da büyük iş düşüyor. İşte, ismini vermeyeceğim, hepimizin çok iyi bildiği, çok meşhur uluslararası bir marka, Türkiye’de en çok kullanılan bebek bezini satan marka; onun kutusu üstündeki yönergeyi değiştirmek için bile epeyce bir çaba verdik. Yani orada “sevgili anneler” diye... İşte, bir

de CD hazırlamışlar; çok güzel, duygusal bir ses “sevgili anneler” diyor. “Sevgili anneler ve babalar” olarak pekâlâ bunu yazabiliriz. Oraya bir çizim yapmışlar, onu “cin Ayşe” olarak değil de “nötr” olarak çizebiliriz gibi.

Temel olarak çok kısa... Yani sona kaldığım için bana çok az zaman kaldı, ben daha uzun süre kullandığım için değil; onu da söylemek isterim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Alacağınız olsun.

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Gerçekten çok çok teşekkür ederiz, bize sivil toplum olarak Komisyonda böyle bir şans verdiğiniz için çünkü elbette diğerleri kamu kuruluşu.

Son cümle olarak şunu söyleyelim: Karşı karşıya olduğumuz konu bir eşitlik meselesi tabii ki ama bir eşitlik meselesi olduğu kadar bir gelişim meselesi ve bir istihdam meselesi. Buradaki karşılıklılığı görüp o döngüyü bir yerden çözmeye başlamak gerekiyor. Babalar çocuğun bakımında ve gelişiminde sorumluluk üstlendikçe istihdam artacak, kadın istihdamı arttıkça da babalar çocuklarının bakımında ve gelişiminde sorumluluk üstlenecekler. Çok yaygın bir şey: İşte, 150 kadın çalışanın olduğu iş yerlerinde, biliyorsunuz, kreş açma zorunluluğu var. Siz akıllı bir işveren olsanız -ben olsam öyle yaparım- 149’uncu kadında bunu keserim çünkü büyük maliyet. Sadece bunu bile yasada değiştirmek, mevzuatta değiştirmek çok büyük bir fark yaratacak. Ama bunun kendisi de çok ideolojik bir şey de taşıyor aynı zamanda yani son derece ideolojik bir şey. Diyorsun ki kadın çalışana: O zaman demek ki çocuk bakımıyla ilgili bütün süreçler kadının sorumluluğu. Yani “ideolojik” derken burada politika ideolojisinden bahsetmiyorum yani gündelik hayatın ideolojisinden bahsediyorum.

Hepinize çok teşekkürler, saygılar.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Ben çok teşekkür ediyorum.

Tabii, alt komisyonumuzun çalışma alanı son derece dinamik bir alan. Hani, biz bundan önceki toplantılarımızda, çalışmalarımızda da hep ifade ettik: Bu konuda mevzuat olarak, yasal olarak kurumlarımız, kuruluşlarımız, bakanlıklarımız birçok gelişmeye ve değişime açıkçası imza attılar, birçok reforma imza attılar ama biraz önce ifade ettiğim gibi -sizin sunumunuzda da aslında vardı- 1970’lerdeki bakış açısıyla, anlayışla ve mevcut durum ile 2000’li yıllardan sonraki Türkiye’nin geldiği nokta ya da hayatın geldiği nokta çok farklı. Bakış açısı, anlayış, zihniyet dönüşümü, hayat şartları o dinamizmi de beraberinde getiriyor. İşte, bu değişen durum ve şartlara uyum sağlama ve bu anlamda yeni değişiklikleri hayata geçirme anlamında Komisyonumuz çalışmalarına devam ediyor. İnşallah yakın zamanda da güzel bir sonuçla yine kamuoyu karşısına çıkacağız.

Ben tekraren çok teşekkür ediyorum.

Şimdi Komisyon üyelerimizden de sorusu olan ya da katkıda bulunmak isteyen kıymetli vekilimiz varsa söz vermek istiyorum.

Sayın Hancıoğlu, buyurunuz.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Teşekkür ederim Başkan.

Ben Komisyon çalışmalarımıza verdiğiniz katkıdan dolayı çok değerli konuklarıma çok çok teşekkür ediyorum. Hepsinin sunumları da birbirinden değerli, kıymetliydi.

Benim ilk sorum AB Delegasyonumuza olacak. Sunumda da gördüğüm kadarıyla, hatta Sayın Demir de bahsetti, bizim Komisyonumuzun çalışma alanına odaklı Avrupa Komisyonunun iki temel belgesi var. Bunlardan biri, 2019 tarihli İş-Yaşam Dengesi Direktifi; diğeri de Avrupa Bakım Stratejisi Önerisi. Sunumdan da anlıyoruz, sizin de bahsettiğiniz gibi, bakım strateji önerisi kapsamında Avrupa Komisyonu 2030 yılına kadar bazı hedefler belirlemiş ve devletlere tavsiyeleri var. Bu tavsiyeler arasında en dikkat çeken 189 sayılı Ev İşçileri ILO Sözleşmesi’nin onaylanması. Şimdi, gördüğüm

kadarıyla bizim ülkemiz bu sözleşmeyi onaylamış değil. Bu konuda hem AB Delegasyonundan bir değerlendirme almak isterim hem de Çalışma Bakanlığı bürokratlarımızdan Bakanlığın bu konudaki bakış açısını öğrenmek isterim.

Bir diğer sorum da Tarım Bakanlığına. Sunumlarındaki, gerçekten, kırsal alanda kadın emeği üzerinden kooperatifleşme konusu son derece önemli ve Bakanlığımız bunun özellikle altını çizmiş. Ben de burada şu noktaya değinmek istiyorum, sunumlarda da hep tarım il müdürlüğüyle bir bağlantıdan bahsettiniz: Kooperatifleşme konusunda yerel yönetimler de önemli bir paydaştır. Yerel yönetimlerce yürütülen ya da şayet varsa yerel yönetimler ile Bakanlığın birlikte yürüttüğü kırsaldaki kadına yönelik kooperatifleşme çalışmaları hakkında da bizi bilgilendirmenizi isterim. Çünkü biliyoruz ki birçok yerel yönetim bu konuda önemli çalışmalar ortaya koyuyor. Kendi seçim bölgem Samsun’da bile var çok kıymetli kooperatifleşmeler. Sorum şu: Bakanlık yerel yönetimlerce yürütülen bu çalışmalarla hangi düzeyde koordinasyon içinde? Koordinasyon yoksa sebebi nedir? Bu konuda bilgi verirseniz çok memnun olurum.

İkinci olarak da gezici mevsimlik tarım işinde çalışan kadınlar konusuna dikkat çekmek isterim. Kadınlar için “iş ve aile yaşamı” kavramı açısından mevsimlik gezici tarım işçiliği en ekstrem çalışma biçimi. Bakanlığımız bu alanda nasıl bir strateji belirledi? İş ve aile yaşamının uyumlaştırılması noktasında gezici mevsimlik tarım işinde çalışan kadınlar hangi sorunlarla boğuşuyor ve bu sorunlar nasıl çözülüyor? Bu konudaki değerlendirmenizi almak isterim.

Çok teşekkür ediyorum.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Ben çok kısa bir soru soracağım sadece. Toplamda cevap verilerse daha kolay olur herhâlde.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Tamam.

Sayın Arzu Erdem Milletvekilimiz de sorusunu sorsun, sizler de topluca toparlarsanız o şekilde bitirmiş oluruz.

Buyurun.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Ben de hem kurumlarımıza çok teşekkür ediyorum hem AÇEV’e teşekkür ediyorum.

Özellikle kurumlarla ilgili, zaten açık, yapılanları biliyoruz ama AÇEV temsilcimize sormak istiyorum. Bu yaptığınız programlar erkeklerle yani babalarla ne kadar buluşuyor? Yani siz “Şu kadar babayı eğittik.” dediniz ya, sayı verdiniz yani hedef kitleniz ne kadardı, ne kadarına ulaşabildiniz, ne kadarından geri dönüş buldunuz ve onların gelişi kendi istekleriyle mi oldu, daha çok eşlerinin yani annelerin teşvikiyle, yönlendirmesiyle mi oldu? Bunu merak ediyorum. Ve kaçınıcı çocukta oldu? Yani ilk çocukta hemen mi yoksa ikinci, üçüncü çocukta mı? Onu merak ediyorum. Yani onun için oradan da bir şey çıkacaktır diye düşünüyorum; hani, kadınlar artık bıktı da “Sen de ilgilen.” mi dedi?

Çok teşekkür ediyorum her birinize, çok sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Buyurunuz, baştan başlayarak cevap veriniz.

Avrupa Birliği Delegasyonumuza söz veriyorum.

AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU PROGRAM YÖNETİCİSİ MEHMET CANER DEMİR – Efendim, öncelikle Sayın Hancıoğlu’nun sorusuna cevaben, 189 sayılı ILO Sözleşmesi Avrupa Birliği ülkelerinin de hepsi tarafından henüz onaylanmayan ve yürürlüğe girmeyen bir sözleşme. Bununla ilgili Türkiye’deki herhâlde en önemli sorun kayıt dışılık yani evde çalışan işçilere dair yüzde 96 gibi bir rakam vardı -şimdi Nilüfer Hanım burada, belki son rakamı o da biliyordur ama- çok ciddi oranda bir kayıt dışılıktan bahsediyoruz. Dolayısıyla “kayıt dışılık” demek, çalışma saatleriyle ilgili ya da İş Kanunu’nda öngörülen hiçbir haktan etkin olarak faydalanamıyor demek.

Dolayısıyla zaten orada şey kapanıyor yani kayıt dışıysan... Hani belki ciddi bir kaza geçirirse, işte, dönüp Bakanlığa şikâyet ederse tazminatını belki alabiliyor ama onun dışında, bu insanların iş yerinde taciz dâhil olmak üzere birçok riskle karşı karşıya kaldığını tahmin ediyoruz. Dolayısıyla, en önemli sorun herhâlde bu. Bunun da önlenmesi için... Tabii bu ILO konvansiyonları ya da sözleşmelerine taraf olmak demek bunun işte kanun hükmüne gelmesi anlamına geliyor, dolayısıyla mevzuatta da bir değişiklik gerekecektir ama teoride buna gerek kalmadan da aslında Türkiye’de çalışanların bu haklara sahip olması gerektiğini düşünüyoruz. Hani, bu konvansiyon da bunu belki biraz daha üst düzeyde gündeme getirecek bir adım olur diye düşünüyorum. Bu arada sendikal haklardan da mahrum kalıyor tabii; hani dernek kurabiliyorlar, adı sendika olan bir sendika kurabiliyorlar ama böyle de bir yönü var işin.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Evet, teşekkür ederiz.

Süreyya Hanım...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE MALİ YARDIMLAR DAİRESİ BAŞKANI SÜREYYA ERKAN - Ben, çok kısaca bir ekleme yapmak istiyorum, özellikle bu ILO sözleşmesi kapsamında.

Sayın vekilim, tabii bu proje... Yani şunu söylemekte fayda görüyorum: Biz, Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Dairesi Başkanlığı olarak, aslında program otoritesi ve sözleşme makamıyız. Dolayısıyla, bu bahsetmiş olduğunuz konu doğrudan bizim sorumluluk alanımızda değil, Başkanlığımızın sorumluluk alanında değil. Bu süreçle ilgili Bakanlığımız çatısı altındaki Çalışma Genel Müdürlüğü bazı çalışmalarını yürütüyor, sadece o bilgiyi size temin edebilirim.

“Tarımda kadın işçiliği” dediniz yani gezici, mevsimlik tarım işçisi... Aslında, biz, Çalışma Genel Müdürlüğünün operasyon faydalanıcısı olduğu bu konuya da projelerimizde yer verdik ama orada daha kapsamlı, sadece kadın olarak ayırmadık durumu, tarım işçiliği konusunda ILO’yla çalışıyoruz şu anda, projemiz var bu anlamda. Fakat oradaki hedef kitlemizi aslında biraz çocuklar oluşturuyor ama doğrudan çocuklar, kadınlar da yan faydalanıcı statüsünde yer alıyor. Fakat ben notumu aldım, bu kapsamda bizim projelerimiz... Devamlı surette biz, bir programlama yapmak durumundayız Başkanlık olarak. Ben, bu konuyu da özelde inşallah belki IPA-III döneminin içerisine Çalışma Genel Müdürlüğüyle görüşüp müzakere süreçlerini tamamlayıp alabiliriz inşallah, notumu aldım bu anlamda.

Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Çok teşekkür ederiz.

Şimdi, Tarım ve Orman Bakanlığımız...

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI EĞİTİM VE YAYIN İDARESİ BAŞKANI SÜRUR KIR – Evet, tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmamda, sunumum esnasında da örneğin Dargeçit örneğini verirken Dargeçit’te bizim çok küçük bütçeli bir projemiz vardı, oradaki belediye bu projeye âdetâ hani omuz attı diyebiliriz yani omuz attı ve buna benzer şekilde bizim Eğitim ve Yayın Başkanlığı oluyor olmamızdan kaynaklı belediyelerle iç içe çalışma gibi bir prensibimiz var. Yani, burada yerel yönetimlerin desteği önemli ama tabii ki bu konuda elimizde hani kaç belediyeyle çalışıyoruz, ne kadarda bir çalışıyoruz envanterimiz şu anda yok. Ama bu bazen yer tahsis şeklinde olabiliyor yani bize eğitim için yer tahsis ediyor; getirme, götürme konusunda ya da işletme, belediyeye ait bir yer olabiliyor, onu tahsis edebiliyor kooperatife ve buradaki yaklaşıma. Biz, kadınlarımızla özellikle yerelde bizim onlarla yol arkadaşlığı yapabilme kanatlarımız bizim taşra teşkilatlarımız. Yani, onlar var ama sadece onlarla değil tabii ki; bazen ziraat odası, bazen işte buradaki yapılar, örgütlü yapılar ve belediyeler, yerel yönetimler de bu anlamda destekliyorlar ve destek içerisinde bulunuyor. Dedğim gibi, eğer biz yine arkadaşlarımızla hızlı hızlı çalışalım, bununla

ilgili bir envanter çıkarabilirsek hani nerelerde belediyelerle temas hâlindeyiz... Ama bu konuda omuz atma potansiyeli olan her yapıyla da özel sektör, belediyeler, yerel yönetimler, beraber ilerlemeye çalışıyoruz.

Mevsimlik tarım işçileriyle ilgili de yine biz eğitim ve yayın çerçevesinde bu konuya ben cevap verebileceğim. Yani gerek bulundukları bölgelerde, örneğin Ordu’da fındıkta ya da başka yerlerde yine il müdürlüklerimiz aracılığıyla... Burada da bazen işte, yine özel sektör dokunmak istediğinde, eğitim vermek istediğinde mevsimlik tarım işçileri özellikle çocukları konusunda da bizler yine aracı olabiliyoruz. Bu konuda bütüncül, özellikle eğitim yayın anlamında temasımız noktasında bir problem yok, bir şekilde dokunuyoruz mevsimlik tarım işçilerine. Ama bununla ilgili de yine ben daha detaylı fizibiliteyi -Bakanlık kapsamında daha genel çünkü bazı başka başlıklar da var- onları da daha sonra uygun görürseniz arz edeyim efendim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Evet.

Buyurun Hasan Bey.

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Sayın vekilim, ben de çok kısaca hemen bahsedeyim.

Başta söyledim, biz, 1996 yılından bu yana baba destek programını uyguluyoruz ve bizde on üç haftayı tamamlamak esas ve farklı dönemlerde üç dört yıllık periyotlarla programımızın etki araştırmasını yapıyoruz yani programa katılan babalarda ne gibi değişiklikler oldu. Elbette önemli bir etki çıkıyor yani bakıma destek vermek, çocukla zaman geçirmek, daha demokratik ilişki kurmak, onun gelişim alanlarını desteklemek. Ama yarattığımız etkinin zamana dayanıklılığı da biraz düşük, onu da söyleyebilirim yani aynı babayı beş yıl sonra yakaladığımızda, diyelim ki 100 birim yükselmişse 60'lara, 40'lara düştüğünü görüyoruz. Ama, yine literatür önemli bir şey söylüyor, diyor ki yani o 3-7 yaş çok kritik ya sen orada yakalayıp hani öyle bir tutum göstermesini sağladıysan sonra baba belki dönüştü eski hâline geldi ama çocuk için de kritik olan dönemlerde daha uygun bir tavır göstermiş oldu, daha uygun bir destek göstermiş oldu.

Tabii ki biz, bütün babaları hedef kitle olarak görüyoruz ama kaynaklarımızı önceliklendirmek açısından ve daha risk altında olan babalar olarak, Türkiye’nin gelir seviyesi ve eğitim düzeyi en düşük yüzde 40’ını, dolayısıyla baba programlarımızla ulaştığımız kişilerin en az yüzde 70’inin en düşük yüzde 40’tan olması gibi bir kotamız var. Bu, diğer babaların ihtiyacı olmadığı anlamına gelmiyor. Babalık üstündeki en büyük risk faktörü “Erkekliktir yani öğrenilmiş erkeklik tutumlarıdır.” ve bu, yoksulluğa gelene kadar en büyük risk faktörüdür ama hem yoksulluk hem erkeklik çocuk üzerinde, aile üzerinde daha da olumsuz etki yaratıyor; onun için orayı önceliklendiriyoruz, hedef kitleye böyle şey yapıyoruz.

Ayrıca, programa katılan babalar üzerinde yaptığımız etki araştırmasının raporunu ben maille de size ulaştırabilirim, “web” sayfamız...

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Komisyonumuza da şey yapabilirsiniz yani farklı, ilave etmek istediğinizi...

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Seve seve, İsmail Bey üzerinden.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – ... farklı konular, durumlar ya da verileri mail olarak da yazılı olarak da paylaşabilirsiniz.

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Ulaştırmak isteriz, aynen, ben İsmail Bey üzerinden ulaştırırım.

Nasıl, ona nasıl geliyorlar? Belki iki noktanın altını çizmek lazım. Tabii ki ben hep “Erkekler en çok âşık olduklarında ve baba olduklarında değişime en açık hâle gelirler.” diyorum. Tabii ki bu bilimsel bir şey değil, bir spekülâtif bir şey, varsayım. Şimdi, bunun en temel göstergesi yani anaokulunda, okul öncesi eğitim döneminde çocuğu olan babalar daha ilgili ama esas mesele Türkiye Cumhuriyeti’nin bir ebeveynlik eğitim programı yok yani bilimsel olarak geliştirilmiş. İlgili Bakanlık eliyle yaygın olarak uygulanan bir ebeveynlik rehberlik programı yok. Biz daha önce 2010-2012 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüyle bir eğitim programı geliştirdik, 0-18 yaş, sonra bu program kaldırıldı. Hani illa da bizim programımız olmak zorunda da değil ama güncel, toplumsal ihtiyaçlara uygun bilimsel bir komisyon tarafından geliştirilmiş, etki ölçmesi ve süpervizyon modeliyle uygulanan bir ebeveynlik programına ihtiyaç var tabii ki babalık programına da ayrıyeten ihtiyaç var, onu söylemek isterim.

Babalara doğru kanaldan girdiğimizde, babalar ilgileniyorlar; en büyük sorun vardiyalar ve çalışma saati. Bir şekilde doğru anlatırsanız, suçlamadan, kötü hissettirmeden, etiketlemeden onu bulursanız... Mesela, bizim en yaygın şeyimiz -uzatmayayım- biz, ilköğretim okullarında çocuklara babalarına götürmeleri için mektup veriyoruz, o mektuplarla davet ediyoruz.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Çocuk aracı oluyor aslında.

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Çocuğa diyoruz ki “Sen postacı oldun, bak hadi babana bir mektup götür.” falan...

ARZU ERDEM (İstanbul) – Kadın götürüyor yani adama, çocuk götürüyor.

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Tabii ki eşler de zorluyor, babalar kendileri de yetersizlik hissediyorlar. Belki Türkiye olarak en fark etmemiz gereken şey, eskisi gibi yaşamıyoruz. Dolayısıyla, ebeveynlik, aile tarzımız da artık... Onu da güncel ama bize ait olana bir şekilde uydurmanın yolunu bulmamız lazım.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Kaçınıcı çocuk? Ölçümlemesini yapabildiniz mi?

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Çoğunlukla...

ARZU ERDEM (İstanbul) – İlki mi, ikinci mi, üçüncü mü? İlk çocukta geliyorsa ondan sonraki çocuklara da uygulaması noktasında bir şey olur diye söylüyorum.

AÇEV BABALIK ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ HASAN DENİZ – Bunun verisini tutmak çok zor. Çünkü biz hani, bir şekilde baba yakalayamaya çalışıyoruz ve nerede bulursak orada... Ama tüm dünyada verilerle biliyoruz ki ikinci çocukta ebeveynler yani daha ilgili oluyorlar, bilgiye daha açık hâle geliyorlar, yöntem öğrenmeye daha açık hâle geliyorlar ve kendilerini daha fazla kontrol ediyorlar; onu da söyleyebiliriz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BELGİN UYGUR – Evet, çok teşekkür ediyoruz.

Tabii, üzerinde çok uzun konuşulabilecek bir konu. Ben bütün konuklarımıza, bütün misafirlerimize, bütün kurumlarımıza katkılarından dolayı çok teşekkür ediyorum. Gerçekten son derece verimli, faydalı, güzel bir toplantı oldu. Biraz önce de ifade ettiğim gibi, yine Komisyonumuza sunmak istediğiniz başka katkılar yazılı olarak da alabiliriz. Kooperatiflerle ilgili, bundan önceki dönemde 26’ncı Dönemde kırsalda kadının güçlendirilmesiyle ilgili bir alt komisyon vardı. Ben, Tarım ve Orman Bakanlığının o noktada güzel, somut çalışmaları olduğunu biliyorum. Oradan da yine biz verileri kullanabiliriz, kullanırız.

Çok teşekkür ediyorum. Bir sonraki toplantıyı planladıktan sonra yine duyurusunu yapacağız.

Gündemimizde konuşulacak başka konu kalmadığından, toplantıyı kapatıyorum. Bir daha ki toplantımızda inşallah görüşmek üzere diyorum.

Kapanma Saati: 15.42